

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

ÖĞRENCİLER AB'Yİ ÖĞRENİYOR PROJESİ

2. ULUSLARARASI KONFERANS

TÜRKİYE
VE AB ORTAK
DEĞERLERİ:
EĞTİM SİSTEMİNE
YANSIMALARI

KONFERANS RAPORU

16 - 17 KASIM 2016 / ANKARA

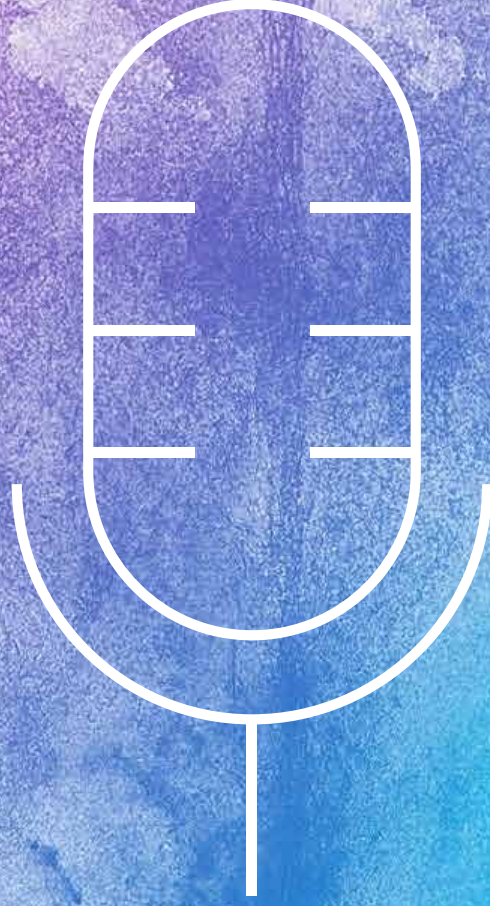
Öğrenciler AB'yi Öğreniyor Projesi kapsamında 16-17 Kasım 2016 tarihlerinde Ankara Limak Ambasadore Otel'de düzenlenen "Türkiye ve AB Ortak Değerleri: Eğitim Sistemine Yansımaları 2. Uluslararası Konferansı"na katılımcı olarak Ankara dışından İl Proje Koordinatörleri ve MEB il yöneticileri, Ankara içinden ise eğitim uzmanları ve AB uzmanları katıldı.

Toplumda AB ortak değerlerine ilişkin farkındalığın yükseltilmesinde eğitimin bir araç olarak nasıl kullanılabileceğine odaklanılan konferansın ilk gününde Millî Eğitim Bakanlığı, AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürü Funda Kocabıyık, AB Türkiye Delagasyonu Başkan Yardımcısı, Büyükelçi Gabriel Munuera Vinals ve Millî Eğitim Müsteşarı Yusuf Tekin açılış konuşmalarını yaptı. Protokol açılış konuşmalarının ardından konferansın üç tema konuşmacısı Genel Müdür Funda Kocabıyık'ın kolaylaştırıcılığında sunumlarını gerçekleştirdiler. Konferansın ilk günü yaratıcı drama ve eğitim alanında uzman konuşmacıların yaptıkları sunumlarla tamamlandı.

Konferansın ikinci gününde birbirine paralel dört oturumda grup çalışmaları yapıldı. Katılımcıların aktif katılım sağlayabildikleri etkileşimli çalışma gruplarında ortak değerler ve ortak değerlerin yaratıcı drama yoluyla nasıl aktarılacağı tartışıldı ve uygulamalar gerçekleştirildi. "Sosyal İçerme" başlıklı seminer grubunun kolaylaştırıcılığını Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden Doç. Dr. Zafer Çelik; "İnsan Hakları" başlıklı seminer grubunun kolaylaştırıcılığını Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Doç. Dr. Burcu Sümer; "Eşitlik" başlıklı seminer grubunun kolaylaştırıcılığını Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan Taş; "Demokrasi" başlıklı seminer grubunun kolaylaştırıcılığını Anadolu Üniversitesi, AB Merkezi Müdür Yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Erhan Akdemir yürüttü.

İkinci gün öğleden sonra düzenlenen panel oturumunda, günün ilk yarısında süren çalışma gruplarında çıkan sonuçlar tartışıldı. Panel oturumunun kolaylaştırıcılığını Ankara Üniversitesi, Avrupa Topluluğu Araştırma Uygulama Merkezi (ATAUM) Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Erdem Denk yürüttü.

Konferans'a 86'sı Ankara dışından olmak üzere yaklaşık 250 kişi katılmıştır.

16 KASIM 2016
AÇILIŞ KONUŞMALARI

Funda
KOCABIYIK

Millî Eğitim Bakanlığı,
AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürü

Projemizin iki yıllık süresi boyunca başta orta öğretim öğrencilerimiz ve öğretmenlerimize yönelik bir çok etkinliği tamamladık. Projemiz Aralık 2016' da sona erecektir. Bu bir iletişim projesi olup Avrupa Birliği farkındalığını artırma amaçlı, doğrudan öğrencileri kapsayan nadir çalışmalardan biridir. Öğrenciler AB'yi öğreniyor projesinin en önemli odak noktası AB ortak değerleri ve temel haklar konusunda toplumumuzun farkındalığını ve bilgi düzeyini yükseltmektir. Bu değerler AB ile ortaya çıkan ve sadece AB'ye özgü olan değerler değildir. Tüm uygar dünyanın kabul ettiği ve ülke politikalarında yer verdiği evrensel değerlerdir. Bunlar insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü, adalet, ifade özgürlüğü, kadın-erkek eşitliği, çocuk hakları, çevre hakkı, kent hakkı gibi aslında insan ve uygar toplum olmanın gerektirdiği değerlerdir. Bu değerler toplum tarafından içselleştirilip güncel hayatta kullanıldıkça anlam kazanır.

Bu evrensel değerlerin önemi hakkında hedef kitlemizi bilgilendirmek için yürüttüğümüz faaliyetlerden biri de ortak değerleri ve temel hakları eğitim sistemine aktarmanın yöntemleri üzerine düşünmek ve tartışmak üzere uluslararası konferanslar düzenlemek oldu. Burada, konferansın adında da yer alan "anaakımlaştırma" ile; ortak değerlerin ve temel hakların politika ve uygulamalarla bütünleştirilmesi, politika metinlerinin ve uygulamaların bu değerleri içerir biçimde hazırlanması ve yapılandırılmasından söz ediyoruz.

İlk konferans 2015 yılında düzenlendi, etkileşimli seminer grupları oluşturularak ortak değerlerin nasıl aktarılacağı üzerine düşünüldü. Bu yıl, günümüzde tüm dünyada verimli bir pedagojik yöntem olan yaratıcı dramayı ortak değerlerin tanıtılması için nasıl kullanabileceğimizi tartışacağız.

Küreselleşme eğitimin uluslararası hale gelmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla evrenselliği kanıtlanmış ve sadece AB ülkeleri değil, tüm demokratik ülkelerce benimsenmiş ortak değerlere ilişkin öğrencilerin bilgi ve farkındalık düzeyinin artırılması ve Türkiye'nin gelecekteki olası AB üyeliği sürecinde diğer AB vatandaşları ile asgari müştereklerde buluşmasının ilk adımı olan temel değerlerin benimsenmesi önem taşımaktadır.

Gabriel Munuera
VINALS

AB Türkiye Delegasyonu Başkan Yardımcısı,
Büyükelçi

Demokrasi, eşitlik, özgürlük, basın özgürlüğü, kültürel çeşitlilik gibi değerler AB'nin temel değerleridir. Bunların bir kısmı AB mevzuatında da belirtilmiştir. Avrupa Birliği, ortak ve tek pazardan daha fazlasıdır. Oldukça kapsamlı özgürlük ve hakları sağlayan AB, gittikçe büyümektedir ve Türkiye de AB'nin bir parçasıdır. AB çok farklı geleneklere sahip devletleri, farklı deneyimlere sahip insanları bir araya getirmektedir ve AB biz ortak değerleri paylaştıkça başarılı olacaktır.

Temel değerler özgürlük, demokrasi, eşitlik ve temel haklara saygıdır. Çeşitlilik de bunlardan biridir. 21. yüzyıl dünyasında Avrupalıların diğer ülkelerdeki insanlarla hoşgörü ve işbirliği içinde çalışması önemlidir.

Türkiye, AB'ye giderek yaklaşmaktadır. Toplumun da entegre olması gerekir. Bunun için en yüksek demokratik hakların sağlanması gereklidir. Bu anlamda toplanma ve ifade özgürlüğü önemlidir.

Toplumun entegre olması yolunda AB Delegasyonu olarak 2008'de AB ile ilgili ilk yarışmaları başlattık. Amaç gençlerde, öğretmenlerde, ailelerde AB bilincini artırmaktı. Daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı ile birlikte yıllık olarak AB ile ilgili yarışmalar düzenlenmeye karar verdik. Öykü yarışması zaten binlerce öğrenciyi bir araya getirmişti. Proje bir adım daha attı; bilgi yarışması, resim yarışması gibi yarışmalar düzenlendi. Bu sayede öğrenciler, aileler, öğretmenler, kısaca ilgili hedef grubun farkındalığı artırıldı. Bu yarışmaya ilgi gösteren öğrencilere teşekkür ederim. Bu sayede pek çok genç yetenek AB'yi daha iyi anlayabildi. Umarız ki öğrenciler bu değerlerin önemini anlamıştır.

Kurumsallaşmış demokratik yapılarda, demokrasi sadece güzel değil aynı zamanda herkesin haklarına saygı duyulmasını en iyi garanti altına alacak ve hatalarımızı düzeltmemizi sağlayacak en iyi mekanizmadır. Güç sahiplerinin doğal olarak yapabilecekleri hatalar da dahil olmak üzere. Gençler bu anlayışa yaklaştıkça daha fazla kazanacaklar ve AB-Türkiye girişimi başarılı olacaktır. Bakanlık temsilcilerine ve öğretmenlere gerçekleştirilen bu organizasyondan ve projenin sahiplenip coşkuyla sunulmasından dolayı teşekkür etmek istiyorum. Dinlediğiniz için teşekkürler.

Yusuf
TEKİN

Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı

Bu projede sosyolojik bir gerçeklikten hareketle, Türkiye'de AB üyeliğine yönelik kamuoyu desteğinin azalmaya başladığı bir dönemde, "insanlar bilmedikleri gerçeklikler konusunda çekimser davranırlar" önermesinden yola çıktık. Bu bağlamda, öğrencilerin okul çağında AB'yi öğrenmeleri konusunda heyecanla harekete geçtik. Sürece katkı sağlayanlara teşekkür ediyorum.

Projenin tek hedefi, AB sürecine katkı sağlamak değildir. İki temel parametre ile yola çıkılmıştır. Birincisi Türkiye'de öğrencilerin AB'yi hem kurumsal yapı hem de değerler itibariyle öğrenmeleridir. Değerleri tanımlayan, kurgulayan ve devamını sağlayacak olan kurumların ve bu kurumların yapısının anlaşılması gereklidir. Ulus devlet paradigmasının dayattığı sınırlar ile politik ve ideolojik sınırları aşan, evrensellik temelinde kurgulanan AB vatandaşlığı değerlerinin öğrenciler tarafından kavranması çok önemlidir.

İkinci olarak bu değerlerin neler olduğuna bakmak gerekir. Döngüsel bir tarih anlayışını esas alarak değerlerin coğrafi alanlarda oluştuğunu ve coğrafi alanların tarih boyunca yer değiştirdiğini söyleyebiliriz. Eski Mısır, Eski Yunan, Ortadoğu, Amerika, Avrupa bu birikime ev sahipliği yapmıştır. İnsanlığın ortak birikimi zamanla yer değiştirmiştir. Dönemin baskın gücü hangi coğrafyada inşa ediliyorsa insanlık adına emaneti koruyan o olmuştur. Bugün insanlık adına o emaneti korumakla Avrupa Birliği ve batı mükelleftir. Demokrasi, insan hakları, hukuk devleti gibi kavramlar insanlığın ortak birikimidir. AB bunun koruyucularından biridir. Amacımız insanlığın ortak birikimi olan bu değerleri kendi çocuklarımıza öğretebilmektir.

AB'ye üyelik yolculuğunun temel hedefimiz olmadığı bilinmelidir. Bizim için önemli olan bu birikim ve değerlerin aktarılmasıdır. Platon'un ideal olan ve idealarla ilgili benzetmesi bilinmektedir. Asılların yanı sıra zamanla bozulan kötü kopyalar vardır. Bugün yaşadığımız tartışmalar, yaşadığımız olağandışı süreç düşünüldüğünde AB'den yeterince destek alamayıp buna benzemektedir. Bizim kültürümüzden de örnek verebiliriz. Hz. Ömer bu tuhaf çelişkiye bahseder. Müslümanlıktan önceki dönemleri düşününce insanların önceden helvadan putlar yaptığını, savaşlarda acıkınca bu helvaları yediğini zikreder. Bu iki referansla mevcut çelişkiyi açıklamak istedim. Söz konusu evrensel değerler emanettir ve bozulmadan yaşatılmalıdır. Bunları put haline getirip işimize gelmediği zaman yiyeceksek evrensel boyuta ihanet etmiş oluruz. İnsanlığın ortak birikimi olan demokrasiyi ve hukuk devletini hep beraber korumak zorundayız.

Bu zorlu süreçte, AB'yi yanımızda görmek isterdik. Seçilmiş siyasi iradeye yönelen, demokrasiye ve hukuk devletine tarihte eşi benzeri görülmemiş biçimde bir saldırıya maruz kaldık. AB'yi ve Batı'yı yanımızda görmek isterdik. AB'nin bu değerleri seslendirirken bu değerlere yeterince sahip çıkmayışı tarihe not düşülmüştür. Umarım bundan sonra bu değerlere sahip çıkarlar yoksa bu çelişki sürerse biz bu değerleri yeterince aktaramamış oluruz ve burada emek verdiğimiz proje de başarısızlığa uğrar.

AB'nin sürece sahip çıkmaması konusundaki çelişki problemdir. Bugün burada konuşulan değerler AB'nin değil insanlığın ortak değerleridir. Bu değerlerin neler olduğu ve nasıl sahip çıkılması gerektiğinin gelecek kuşaklara aktarılması hususundaki tarihsel sorumluluğun gerektirdiği adımları atmamak önem taşımaktadır. Bu sürece katkı sunan herkese teşekkür ederiz.

**KONFERANS
TEMA KONUŞMALARI**

Lida
KITA

Avrupa Eğitim Vakfı, Türkiye ve İsrail Sorumlusu

Ortak Değerleri Eğitimde Anaakımlaştırma Yöntemleri

Öncelikle Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) teşekkür ediyorum. MEB'le çok yakından çalışıyoruz. Bakanlıktan birçok kişiyi tanıyorum. Bugün Türkiye'nin çok çeşitli yerlerinden buraya gelmiş olmanız gerçekten memnuniyet verici.

Benden kısaca AB ortak değerlerinin anaakımlaştırılmasında AB düzeyinde kullanılan araçları ve yöntemleri anlatmam istendi. Bugünkü konu kapsamında bunu ele alacağım. Biz bir AB kurumuyuz. Genel merkezimiz İtalya'da. Komisyonun bir parçası olarak çalışıyoruz. Türkiye'yle yakın ilişkilerimiz var. Ben özellikle Türkiye ve İsrail'den sorumluyum. Sosyal içerme, eğitim, sosyal uyumdan sorumluyum. Sivil haklar, insan hakları gibi konular bütün sistemde yer alan temalar ve konulardır. Bu konuların tüm sisteme entegre olduğunu görüyoruz.

Ortak değerler ise her AB ülkesinin kabul ettiği değerlerdir. Ülkeler eğitim konusunda kararlarını kendileri almaktalar ama tüm üye ve aday ülkeler eğitim ve öğretimin ortak bir amacı olduğunu ve birbirimizden bir şeyler öğreneceğimizi kabul etmiş bulunuyorlar.

Eğitim ve öğretim çok sıcak gelişmelere sahne oluyor. Son zamanlarda birçok ülkede terörle ilgili gelişmeler söz konusu. Haziran 2016'da radikalliğe karşı bir bildiri kabul edildi. Tüm düzeylerde gençlerin eğitilmesi konusunda kilit bir rolümüz var. 2015 yılında AB eğitim bakanlarınca Paris Deklarasyonu kabul edilmişti ama bununla yetinilmedi. Fayda sağlayacak farklı sistemlerin de olduğu aşikar. Yapılan projeler çok önemli. Çünkü okullarda pek çok genci harekete geçirdi. Türlü türlü AB projeleri var. Burada mesele bu süreci nasıl yakalayacağımız. Ben sadece araştırma ve makaleleri yeterli bulmuyorum. Çünkü bu araştırmaların kamu politikalarına katkıda bulunması gerekir. Uluslararası kaynaklara baktığınızda birçok araştırma var ama önemli olan bu araştırmaların eğitim ve öğretim alanında kamu politikalarına ne ölçüde katkıda bulunduğunun ortaya konmasıdır.

AB çerçevesinde insan hakları eğitimi ve öğretimi oldukça önemli bir yer tutuyor. Sadece okula dayalı öğrenme değil, hem yaygın hem örgün eğitim bunun içinde yer alıyor. Dezavantajlı çocukların ve gençlerin eğitime erişiminin kolaylaştırılması da bunun önemli bir parçası

Önemli bir başka nokta da şu: Öğrenme sadece okulda gerçekleşmiyor.

Akran Öğrenmesi önemli bir etken örneğin.

AB'de birçok platform var. Türkiye ve pek çok ülke bu platformlarda yer alıyor. Tüm aday ülkeler gibi Türkiye de 8 çalışma grubunda yer aldı. Bu gruplar bizim için çok büyük kaynak. Çünkü ülkeler diğer ülkelerin hem ne tür çalışmalar yaptığını hem de yaşadıkları zorlukları görüyor. Mesele bizim bunlardan neleri nasıl öğrenebileceğimiz. Ve küçük projeleri sisteme entegre hale nasıl getirebileceğimiz.

Merkezi düzeyde hükümetten bir şeyler yapmasını beklemekten ziyade, yerel düzeyde sorumluluk alınmasını bekliyoruz. Başarıya merkeze ve merkezden beklentilerimize odaklanarak ulaşamayız. Burada yereli temsil eden pek çok kişi var. Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için yerel güçler birlikte çalışmalı. Ülkeler pek çok akademik çalışmalar gerçekleştirdiler, burada sadece araştırmalara ve akademik çalışmalara değil, katılımcı eylem araştırmalarına da gereksinim var. Türkiye'de buna pek rastlanmıyor.

Katılımcı eylem araştırması gerçekten önemli. Öğrencilerin, okul müdürlerinin, ailelerin, işverenlerin sürece katılımı sağlanıyor, tüm paydaşlar dahil oluyorlar. Biz bu çalışmayı Avrupa Eğitim Vakfı'nda yaptık ve bu çalışma bize çok ilginç sonuçlar sundu. Bizim için, akademisyenler için bu tür çalışmaları yapmak zordur. Ama ortak amacımız doğrultusunda bu süreci yürütmeye çaba gösteriyoruz. Türkiye raporları, başka ülkelerin raporları var. Bunlar bize çok önemli veriler veriyor.

Peki biz toplumun sosyal içermesini nasıl sağlayabiliriz? Bu noktada "toplum okulu" diyebileceğimiz yaklaşım çok önemli. İnteraktif ve öğrenci merkezli bir yaklaşımın uygulanması çok önemli. Çünkü genelde öğretmenler sınıflarda etkileşim olmaksızın, vaaz verir gibi ders vermekteler oysa artık 21. yüzyıldayız. Artık öğretmen her şeyi bilen ve her şeyi öğretmek zorunda olan kişi olarak değil, bir kolaylaştırıcı (moderatör) olarak görülüyor. Bu nedenle de öğretmenlerin mesleki gelişimlerine odaklandık. Nasıl eğitim aldıklarına baktık. Çok mükemmel deneyimler söz konusu. Türkiye'de örneğin, 2000 öğretmen arasında anket yapıldı. Hem eğitim hem de mesleki süreçte geliştirilecek çok şey olduğu görüldü. Çünkü öğretmenlerin gelişimleri için desteklenmesi gerekiyor oysa destek almak konusunda yalnız bırakılıyorlar.

Değınmek istediğim bir diğer konu izleme ve raporlama. Türkiye için bu oldukça mühim bir mesele. 2016 yılında AB ülkelerinde ne olup bittiğine ilişkin izleme ve raporlamalar yapılmış durumda. Türkiye de bu sistemin bir parçası ama henüz raporunu sunmamış. Türkiye'nin kurumsal ve entelektüel kapasitesi çok iyi. Eğitim öğretim alanında olup bitenleri, deneyimlerini gösterecek raporlamaların yapılması büyük katkı sunacaktır. Siz başkalarından öğreniyorsunuz, başkaları da sizden öğrenebilir.

Çalışma grupları da önem arz ediyor. Çalışma gruplarında yer alan insanların bakanlığın dışındaki insanlarla da bilgi paylaşımında bulunması çok önemli. Çünkü herkesi her konferansa davet edemeyiz.

Türkiye için ERASMUS Programı da çok önemli. Türkiye Erasmus konusunda çok faal. Çok büyük fonlar var. Önemli olan bu programları nasıl uygulayacağınız. Başvuruyla ilgili bütün araçlar web sitesinde yer alıyor.

Öğretmenler ve okullar için önemli olan, komisyonun da desteklediği, okullara ve eğitimcilere yönelik destek mekanizmasını güçlendirecek e-Twinning gibi programlar da söz konusu. Tüm bu araçlar yardımıyla üye ülkelerin hemfikir olduğu unsurlar güçlendiriliyor. Bütünsel okul yaklaşımı yoluyla insan hakları vb. gibi konulara nasıl yaklaşacağımızı hep birlikte belirleme şansı buluyoruz. Bir yandan çalışmaya dayalı öğrenimin, çıraklığın önemini vurgulamak bir yandan da yeniliği ve girişimciliği desteklemek amaçlanıyor.

Türkiye için öğretmenlerin profesyonel eğitiminin devam etmesi önemli bir konu olarak ele alınıyor.

Funda
KOCABIYIK

KOLAYLAŞTIRICI

Millî Eğitim Bakanlığı, AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürü

Lida Kita'ya teşekkür ediyoruz. Kendisi 2015-2020 hedeflerini de hatırlatarak yasal düzenlemelerde kullanılan araçları anlattı. Bizler mesleki eğitime, akran eğitimine ve öğrenci odaklı eğitime her geçen yıl artan bir ağırlık ve önem veriyoruz.

Raporlama konusunda söylenenlere yaptıklarımızı anlatma konusundaki eksikliğimiz konusundaki saptamalarına katılıyorum. Kendimizi, başardıklarımızı, AB'ye ve tüm dünyaya anlatmamız lazım. Türkiye'de çok önemli işler yapıldığına inanıyorum. 18 milyon çocuğumuzu eğitmenin yanı sıra (AB ülkelerinin bazılarının nüfusundan fazla bir sayıdır bu) Suriyeli misafirlerimizin 1 milyona yakın çocuğundan 500 bine yakın çocuğu kendi eğitim sistemimiz içine yerleştirdik ve onları eğitiyoruz. Bunu yapabilmış olmak büyük bir başarıdır ama kendimizi anlatmakla ilgili sorunumuz var. O kadar çok çalışıyoruz ki, belki bu yüzden de anlatmaya, raporlamaya vaktimiz kalmıyor. Ancak işin bir boyutu daha var o da dünyanın bizim yaptıklarımıza gözlerini kapatmasıdır.

Anders Nils Henrick
LÖNNQVIST

Kıdemli Eğitim Uzmanı

Bir AB Vatandaşı Gözüyle AB Ortak Değerleri

AB ortak değerlerine küçük bir üye ülkenin gözünden bakacağım.

Pek çoğunuz bu projeye dahilsiniz. Bu değerlerden iki yıldır bahsediyorsunuz. AB bağlamındaki değerler, vatandaşlık yetkinliğinin bir parçasını oluşturuyor. Değerler bu yetkinliğin ayakları olarak tanımlanıyor. Bu yetkinliğin diğer kısımları tavırlarla ilgilidir. Sözü edilen tavır, bilgi ve eleştirel anlayışı içerir. Eleştirel anlayış ise elimizdeki pek çok bilgiden hangisine güvenebileceğimizi seçebilme yetisidir.

Kültürel çeşitlilik, hakkaniyet, demokrasi, hukukun üstünlüğü esasında bu projenin temel değerlerini özetliyor. Bunları anlamak ve uygulamak için beceri, bilgi ve anlayış gerekiyor. Tutum gerekiyor. Buna AB yeterlilikler çerçevesi diyebiliriz. Vatandaş bakışıyla vatandaşların yeterliliği düzeyinde düşünüyoruz bu çerçeveyi ve bu çerçeve ilerleme açısından bize rehberlik ediyor.

Kısa bir süre öncesine kadar biz birbirimizle savaşıyorduk, çağlar boyunca birbirimizi öldürdük. AB çok geç ortaya çıktı. Dolayısıyla aynı genç ailenin, kısmen küresel bir ailenin bir parçasıyız. Bu ailede uluslar

birbiriyle savaştan kaçınmaya, birbirlerine saygı duymanın yollarını bulmaya çalışıyor. Ortak bir AB kimliğimiz ve buna ek olarak ulusal kimliklerimiz var. Demokrasi, hukukun üstünlüğü, dayanışma gibi pek çok değerden bahsediyoruz. Ama tabii ki sabah kalktığımızda aklımıza ilk gelen şey AB değerleri değil.

28 üye var, gelecekte daha mı az olacak, daha mı fazla olacak bilemiyoruz. Büyük bir ülke ayrılırken büyük bir ülkenin de gireceğini görüyoruz.

Finlandiya'yı örnek alalım. Rusya'yla çok uzun bir sınırimız var ve savaş bağlamında da en uzun ilişkisi olan biziz. Tüm bu süreç sonunda kendi bağımsızlığımızı korumayı başardık. Rusya ile ilişkilerimiz düzelmeye başlamıştı aslında ama daha sonra yaptırımlar bunu bozdu son zamanlarda. Finlandiya'nın ekonomik sıkıntıları meydana geldi.

Finlandiya AB'nin merkezinde değil, küçük bir ülke, 5 buçuk milyon nüfusu var. Finlandiya bir kuzey ülkesi ve diğer İskandinav ülkeleriyle ilişkileri söz konusu. AB'de AB liderleriyle aynı fikirlere sahip olmaya çalışan çok iyi bir öğrenci olmaya çalıştık ama kendi farklılıklarımız söz konusu. Günlük hayatımızda AB ne anlama geliyor? Küreselleşen dünyada AB nerede duruyor? Gelecekte ne olacak? Bunları birlikte merak ediyor ama farklı öngörüler sunabiliyoruz. Farklılıklar önemli bir başlık.

28 üyenin hemen hepsinde farklı diller kullanılıyor. Bu esasında sahip olduğumuz çeşitliliğin bir işareti. Avrupa'da bu çeşitliliğe çok önem veriyoruz. Dillerin her biri AB parlamentosunda kullanılıyor ve yüzlerce çevirmen aynı anda çeviri yapıyor. Tüm dokümanların bu farklı dillere çevrilmesi gerekiyor. Ulusal profillere saygı gösterilmesi için dillere saygı göstermek şarttır.

Birçok dil birbirine akraba fakat her birinin kendine has tarihsel ve kültürel arka planı var ve hepsi eşit derecede önemli görülüyor. Bu durum Finlandiya için de geçerli. Ben bir Finlandiya vatandaşıyım, İsveççe ana dilim ama Finliyiz. Özellikle buz hokeyi söz konusuysa!

Diller farklı olabilir ama AB içinde bir aileye ait olduğunuzu hissedersiniz.

Sorunlar neler? Örneğin mülteci krizi evrensel haklar konusunda bir takım fikir ayrılıklarına yol açmış bulunuyor. Finlandiya ve diğer AB ülkelerinde işsizlik de önemli bir problem haline gelmiş durumda. Nokia, Microsoft gibi şirketler artık farklı ülkelerde üretim yapıyor. Bu yüzden 10 bin civarında kişi işinden oldu. Aynı şey ABD'de de söz konusu. Bu durum insanlar arasında tahammülsüzlüğe yol açıyor. İnsanlar işlerini kaybettiklerinde bunu dert edinip elbette oylarına da yansıtıyorlar.

AB yeni üyeler kabul ederken onları AB'nin diğer ülkeleriyle aynı seviyeye yükseltmek için çok fazla destek veriyor. Örneğin Baltık ülkeleri ve Balkan ülkeleri nispeten daha yeni AB ülkeleri ve bu yeni üye ülkeler AB'den çok fazla destek aldılar, AB'nin standartlarına erişmeleri için desteklendiler. Tabii ki belli başlı kısıtlamalar da oldu ama her türlü destek sağlandı onlara. Yani AB içindeki dayanışma bizim temel değerlerimizi oluşturan bir unsur. Tüm ülkelerin ödemeleri gereken üyelik ücreti var, ama yoksul ülkeler verdiklerinden fazlasını yardım olarak alıyorlar. 10 yıl öncesine kadar Finlandiya da böyleydi.

Tek bir kimlik kartıyla Avrupa'nın her yerine gidebiliyorsunuz. Bütün Avrupa bölgesinde seyahat edebilme özgürlüğüne sahipsiniz. Silah ve insan kaçakçılığıyla ilgili kontroller tabii ki yapılıyor ama onun dışında açık. Bazı istisnalar var. İngiltere Şengen Anlaşması'nın (Schengen) dışında olduğu için pasaport gerekiyor örneğin.

Müsteşarın vurguladığı küresel değerler önemli. Evrensel değerler bunlar. Aynı zamanda Birleşmiş Milletlerin değerleri. Yani sadece AB'nin sahip olduğu değerler değil. Kurumlar tarafından eş muameleye tabi tutulma hakkı, kendi dilini kullanabilme hakkı gibi pek çok hakkınız var. Balkanlar ve Türkiye'de de benzer değerler var. Geleneklere, etnik kökene, dine de bağlı bu değerler. Karşılaştığım arkadaşlarım, diğer AB ülkelerindeki dostlarım da aynı değerlere sahip.

Avrupa Parlamentosunda tam bir parti çeşitliliği var. Hristiyan demokratlar, sağcılar örneğin. Farklı görüşlere olan saygının bir diğer işareti, bu parlamentoda AB'ye karşı olan parlamenterlerin de bulunması. AB'yi yok etmek isteyenler, Euro'yu ortadan kaldırmak isteyenler var ama kendilerini ifade etme hakkına sahip bu parlamenterler.

Farklı parti ve gruplar var. Bu oluşumu anlamak biraz zor olabilir. Finlandiya'da örneğin geleneksel sağ-merkez-sol bloklar var, "Yeşiller" ve "Gerçek Finliler" gibi yeni partiler ulusal siyaset hayatına girmiştir. İşsizlik, işsizlik yardımlarının zorlu ekonomik dönemlerde kesilmesi gibi nedenler "Gerçek Finliler" in ortaya çıkmasına neden oldu. "Gerçek Finliler" ikinci parti haline geldi. Bir sonraki hükümette onların da yer alması bekleniyordu. Bu partinin AB'nin eleştirilmesi, Euro bölgesinden hemen çıkılması gibi fikirleri vardı. Ama zamanla bu fikirlerini törpülemek zorunda kaldılar. Muhalefette de olsanız, iktidarda da olsanız görüşlerinizi düzgün bir şekilde, güzel bir üslupla ifade edip ilerlemeniz gerekir. "Gerçek Finliler" partisi böyle yapmadığı için oy kaybetti ve 5'inci partiye düştü. Bu partiden birisi yabancı düşmanı tweet'ler attığı için yargılanıyor. Finlandiya'da yabancı düşmanlığı için yargı yoluna gidilir. Nefret söylemine ve yabancı düşmanlığına hoşgörü gösterilmez.

Dolayısıyla paylaşmaya ve eşitliğe saygı çok önemli. Eğitimle ilgili 70'lerin başında bir reform yaptık. Eğitimi açık ve esnek hale getirdik. 70'lerin başında 1'den 9. sınıfa kadar herkese verilecek temel eğitim baştan aşağı reforme edilmiştir. "Yaşam boyu eğitim" odaklı eğitime önem veriyoruz.

AB'nin geleceğine bakışımızda şu soruların yanıtları önemli:

- Temel hizmetleri ve değerleri sağlamak konusunda AB küçük üyelere destek sağlayacak mı?
- AB ekonomik durumunu geliştirmeyi başarıp dünya pazarlarında rekabet edebilecek mi?
- Küçük üye devletler kriz ve doğal afet durumlarında destek geleceğine güvenebilir mi?
- AB artan göçmen akınını yönetmeyi ve ondan faydalanmayı öğrenmeyi başarabilecek mi? Yabancı düşmanlığı konusu ne olacak?
- AB'yi gelecekte bir arada tutabilecek miyiz?

Funda
KOCABIYIK

KOLAYLAŞTIRICI
Millî Eğitim Bakanlığı, AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürü

Demokrasi, insan hakları ve dayanışma gibi değerler AB ortak değerleri gibi değerlendirilse de aslında evrensel değerlerdir.

Ulaşılması gereken Nirvana Avrupa Birliği midir? Onların da sorunları olduğunu görüyoruz. Finlandiya'da örneğin eğitim sistemi temelden değiştirilmiş bunu konuşmacımıza daha sonra soralım. Finlandiya'daki sorunlar basına da yansımış durumda.

AB değerlerini sadece konferanslarda konuşmak, sadece raporlamak değil, önemli olan çocukların içselleştirilmelerini sağlayacak biçimde aktarabilmektir.

AB üyesi bir ülkede çocuğunu kucagında taşıyan bir Suriyeliye çelme takılmasını unutmamak. Onlara kucak açan ve en temel haklara sahip çıkan burada Türkiye'ydi. Bunu da unutmayalım lütfen.

Prof. Dr. Öcal
OĞUZ

UNESCO Türkiye
Yönetim Kurulu Başkanı

Ortak Değerler Gündelik Yaşamımızda Neden Önemli?

ABDD sembolleri olarak tarif edeceğim (A: AB/B: Bağlam/D: Değer/ D: Drama) 4 başlıkla ilgili konuşmak istiyorum.

Bağlam

AB ile ilgili olarak bu birliğe olumlu bakacaksak: "Bir elin nesi var iki elin sesi var."

Bu birliğe olumlu bakmıyorsak: "Nerede çokluk..." deyimleriyle farkı ortaya koyabiliriz.

"Evrensel" olduğunu iddia ettiğimiz bu değerler hakkında Marslılar ne düşünüyor bilmiyorum. "Küresel değerler" ya da "insanların ortak değerleri" diyebiliriz. Ama bu değerlerin "kültürel" olduğunu saptamamız gerekir. Birlikte iş yapma kültürünü nasıl öne çıkarırız ve insanların ortaklaşa daha iyi, refah düzeyi yüksek bir gelecek inşa etmesini sağlarız, bunun üzerine düşünmemiz gerekir.

Tüm bunları somut olmayan miras üzerinden anlatmak istiyorum.

Kültürel sözleşmeler çok önemlidir. İki sözleşmeyi öne çıkarmayı istiyorum. UNESCO sözleşmesi ve Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi.

Bu iki sözleşmenin önemi, değeri anlamlandırmaktan geliyor. Drama da bunun için çok önemli. Bu noktada sinematografik olarak nasıl bakabiliriz diye değerlendirdim.

İnsanlığın bir deneyim süreci var. Kültürü eskiden "atalarımızdan kalmış yapılar, topluluklar" olarak tanımlamışız. 1972 yılındaki sözleşmede durum böyle. Bugün ise "değerler"den bahsediyoruz. Değerler mevzuya 2003 yılında dahil edilmiş. Bu değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü biz seçkin bir grup olarak herhangi bir şeyi aktarabiliriz ama bu aktardıklarımızı bizden sonrakilerin hafızasına ekleyemeyeceksek bir gelecek inşa edemeyiz. Bu bakımdan değer üretmek konusunda kendimize bakmamız gerekiyor.

1923'te Cumhuriyet yeni kurulduğu zamanlarda nüfusun yüzde 75'i köylü, yüzde 25'i kentli. Günümüzde bu tersine dönmüş durumda. Kentlilerin oranı yüzde 80'i geçiyor. Dolayısıyla değerlerde de bir değişim var. Bu büyük değişim "küresel köy" olarak tabir ettiğimiz ortamda bizleri başka türlü insanlara dönüştürdü. Bu dönüşüm değerlerde de çok şeyi değiştiriyor ve değişimin eğitimden kent inşasına, kültürler arasındaki etkileşime değin kendini göstermesi ve aktarılması gerekiyor.

Bu şartlar altında değerlerimizi aktarabiliyor muyuz, bunu düşünmemiz gerekiyor.

Kim aktarır bu değerleri peki? Araştırdığımda kadının kültür aktarımında öneminin altının çizildiğini gördüm. Kadının rolü çok güçlü biçimde vurgulanıyor. Anadil tabirinde bile bu vardır. "Yuvayı dişi kuş kurar". Bu sözü söylerken kadınların çalışmayıp evde oturup çocuk bakmaları gerektiğini söyleyemiyorum, yanlış anlama olmasın. Kadınlar elbette hayatta erkeklerle eşit rol almalıdır. Modern yaşamın gereği budur. Geleneksel toplumda ananın yeri ve önemi, günümüzde onun işlevini üstlenmiş olan müfredat içine yeterince entegre edilmiş midir?

Eğitim sistemi içine entegre olması lazım. Kadınların boşaltmış olduğu geleneksel eğitim sistemi eğitim müfredatınca kapatılmalı.

Buna bakmak lazımdır. Değerlerin aktarımında bunu görmemiz gerekiyor. Değerler açısından müfredat güçlendirilmelidir.

Öğrenmenin üç alanı mevcuttur:

- Örgün eğitim
- Yaygın eğitim
- Sargın eğitim

Bu öğrenme sistemi içinde eğitim kurumlarımız değer aktarıyor mu?

Bin yıllık bir birikim olsa da bu değerlerin yeterince aktarılmadığını düşünüyoruz. Organizasyonların, eğitim-devlet organizasyonlarının değerleri aktarabilen sağlıklı bireyleri inşa etmesi lazım. Tek Türkiye değil, dünya açısından da bunu pek başaramıyoruz. Çocuklar gittikçe yalnızlaşıyor, sosyal organizasyon-

ların dışında yer alıyor. Sorunlu-depresif kişilere dönüşüyorlar. İntihar artıyor. Saldırganlık artıyor. Yakın zaman önce Amerika'da yaşananları hatırlayalım. Yani tüm dünya için söz konusu değerlerin aktarılabilmesi çok önemli.

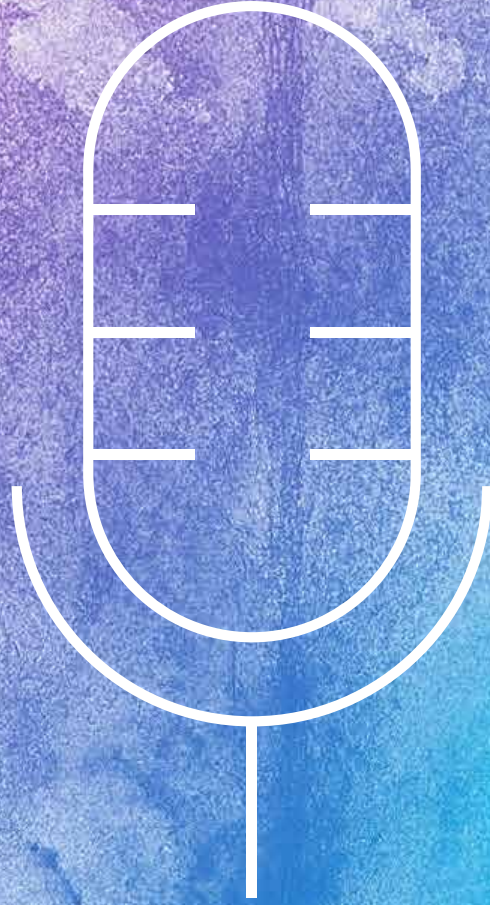
Değerlerle sürdürülebilir kalkınma arasında bir bağ mevcuttur.

Örneğin artık kırk katlı binalarda yaşıyoruz ama taşınır taşınmaz ilk olarak tasarıma müdahale ediliyor. Bu müdahale yaşayacak olanların ihtiyaçlarına göre gerçekleşiyor. Mühendislik bilimi bunları hayatımızın ihtiyaçlarına göre planlıyor mu?

Söz konusu bağ göz ardı edilmemeli. Sözlü kültürün içerisine doğmayan, oyun oynamayan, masal-ninni dinlemeyen çocukların sorunları olduğuna dair Amerika'da da araştırmalar var. Mesele yalnızca kimlik aidiyet sorunu değil, sürdürülebilir kalkınmaya değin değer aktarma eksikliğidir. İşte bu eksiklik 2003 yılında fark edilmiş oldu. Söz konusu somut olmayan miras sözleşmesinde değerler subjektif ve tutulmaz değildir, toplumda mevcut şeylerdir.

Değerleri Batıdan doğuya değil, etkileşimli, ikisini bir arada içeren biçimde düşünmek ve dramalara da öyle dahil etmek mümkündür. Çeşitliliği saygıdeğer bulmak bunları birlikte değerlendirmeyi de gerektirir. Örneğin Sevgi söz konusu olduğunda Eros'un oklarıyla, Pirin Badesini, Adalet söz konusu olduğunda Robin Hood'la Köroğlu'nu, Nardaniye Hanımla Pamuk Prensesin aktardıklarını, günah keçisi kavramıyla şamaroğlanı kavramını, azizler kavramıyla velileri, bekarlığa veda partileriyle, gelin damat hamamlarını, dilek ağacıyla Noel ağacını dramalarda bir arada kullanabiliriz. Değerleri birlikte anlarsak anlamlıdır yoksa tektipliğe düşülür. Değer toplumsal yaşama katılmazsa değer aktarımında başarı da olmaz.

İnsanlık değer üretmeye devam ediyor ve sürdürülebilir kalkınma 2015 Eylül'de BM hedeflerini belirledi. Az önce andığımız pek çok değer varlığı ile bu sorunların çözülebilir olduğunun tespit edildiğini görüyoruz. Süpürgeye eteğiyle binen cadıyı da, küpe sarılan cadıyı da değerlendirebilmeliyiz ancak 53 yıldır AB'nin kapısında bekletilen Türkiye'nin durumunu "küplere binmek" sıfatıyla da anabiliriz (son yansıya gönderme).

ÖĞLEDEN SONRA OTURUMLARI

Prof. Dr. Tülin
SAĞLAM

Ankara Üniversitesi,
Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, Tiyatro Bölümü

Ortak Değerleri Yaratıcı Drama Yoluyla Aktarmanın Yöntemleri

Dramanın ortak değerlerin aktarılmasında bir araç olarak kullanılması konusuna bakarken ilk olarak dramanın ne olduğu hakkında konuşmamız gerekir. Drama 20. yüzyıl başında tiyatro ve oyunun pedagojik amaçlarla kullanılmasıdır. Drama alanına Almanlar "oyun ve tiyatro pedagojisi" derler. Burada öğrenme "dramatik deneyim"e oturtuluyor. Bir grup aktivitesi içinde, rol aldığınız zaman karşınızda rol alan bir başkası oluyor. Kişi rol alırken kendisini bir başkasının yerine koyuyor. Aslında her çocuk oyunla hayatı öğreniyor. Dolayısıyla öğrenmeyi hayatımızın başından itibaren uzman olduğumuz bir deneyimin üstüne oturtuyoruz.

En hassas olan nokta şu; dramatik deneyimin içine girdiğiniz andan itibaren o evrendeki herkes o deneyimin içine girmezse dramatik evren kurulamıyor. Dramatik evren bir telefonla, bir kahkahayla, bir kapı çalmasıyla bitebilir. Herkesin rol alma deneyiminin "ciddiyet"ini kabul etmesi gerekir. O anda orada olmayan bir şeyi, hayali bir durumu oraya getiriyoruz ve siz de o hayali ortama dahil oluyorsunuz. Tüm bunlar oyun dediğimiz şeyin temeli. Bu bir konvansiyon. Yoksa zaten var olamaz.

Ortak değerleri aktarmak için dramayı nasıl kullanabiliriz? Bu bütüncül bir aktivite ama tek tek bileşenleri analiz edebiliriz.

Doğaçlama: Hiçbir zaman hazır metinden yola çıkılmaz. Bunun önemi katılımcıların o duruma istediği biçimde tepki verebilmelerini sağlamaktır. Yöneticilik yapanlara öğretmen değil lider diyoruz. Dramada lider ortam yaratandır. Her şeyi bilen değildir. Öğretmen değildir. Bireyler o ortamdan yola çıkarak meseleyi irdeler. Doğaçlamaya katılan herkesin sesinin özgürce duyulması önemlidir. Doğaçlamayla kurulan bir ortam, zor bir şeydir çünkü denetlemek çok zor olabilir, ucu kaçabilir. Bu yüzden dramatik evreni oluşturan kurgunun belirli unsurları vardır ve bunu her drama lideri bilmelidir. Bu değerleri liderlerin içselleştirmesi gerekir.

Dramatik kurgu: Dramatik aksiyona dayanır. Yani ele alınacak bir sorun gerektirir. Aksiyonun içindeki insanların bir noktada karşıt görüşlü olmaları gerekir. Yoksa dramatik aksiyon gelişmez. Bu "gerilim" dediğimiz unsurdur, aynı zamanda iki tarafın da haklı olduğuna dair kendi argümanı olması durumudur. Gerilimin içeriğine ek olarak bu gerilimin bir odağı olmalıdır.

Dramatik odak: Roller o meseleye neden taraf oluyorlar? O mesele neden önemli? Bu odağı sağlayabilirsek sağlam bir dramatik kurgu temeli atılmış demektir. Somut bir yerin içinde tartışmanız lazım. Asıl özelliği yaşayarak öğrenmenin sağlanmasıdır.

Doğaçlamaya başladığımız zaman kendi rollerimizin dışına çıkmak zorundayız. Çünkü dramanın asıl özelliği insanların yaşayarak öğrenmesi.

Ayrıca, herkes kendi bulunduğu konumu mutlaklaştırırsa hiçbir gelişme olmaz. Lider tartışmaya açık ve empati oluşturulabilecek bir ortam oluşturmak zorundadır. Dramatik evrenin gelişebilmesi için roller arasında etkileşim olması gerekir. Ayak diretmek dramatik kurgunun düşmanıdır. Bununla birlikte oyuncuysanız üstlendiğiniz rolü anlamak zorundasınız. Rol üstlenmek aslında bir gönüllülüktür. Tıpkı değerlerin aktarımı gibi. Bunun için de empati kurmak gerekir. Bir rolü anlamak için ayak diremediğinizde dönüşüm için olanak yaratıyorsunuz demektir.

Bu olaylar nerede (mekân), ne zaman (zaman) gerçekleşeceğini önceden belirlenmesi gerekir. Lider olarak bunları da bilmek zorundasınız.

Kısaca dramatik kurgunun unsurlarının şunlar olduğunu söyleyebiliriz: hayali bir durum; roller; roller arası ilişki; gerilim veya çatışma; odak; yer ve mekân; zaman.

Ortak değerler, bir grup tarafından, bir lider eşliğinde, dramatik bir evrende; dramatik aksiyona, katılımcı odaklı ve doğaçlamalara dayanan dramatik bir süreçtir. Amaç sonuç değil, süreçtir, önemli olan içinde yaşamaktır. Amaç oyun çıkarmak olsaydı ona zaten tiyatro derdik. Oysa burada önemli olan, içinde yaşanandır.

Dramanın içinde ne olduğu değil, dramanın kendisi önemli. İsviçre çakısı gibi her işe yarayan bir teknik olarak elimizde ama kötü drama yapmak en kötüsü. Katılımcılar meseleyle ilgilenmiyorsa, rol alma deneyimi yaşamıyorlarsa, "kötü tiyatro" denen şey yaşanıyor, hiçbir şey aktarılamaz, içselleştirilemez.

Ortak değerler söz konusu olduğunda bu bir kat daha önemli. Ortak değerleri demokrasi başlığı altında toplamak mümkün. Ve demokrasi başlığı altında topladığımızda şunu söylememiz gerekir; iyi bir drama seansı zaten demokratik bir ortam oluşturmak zorundadır. Diğer bir deyişle dramayı bir teknik olarak benimsemişseniz onu ne yapmak için kullanırsak kullanalım, ortak değerleri içselleştirmiş oluruz.

Bireyler iş birliği yapmak zorundadır. Her birey sorumluluğunu yerine getirmek, ortak üretime katkı sunmak zorundadır. Katılımcılar sürecin başından itibaren etkin olmalı, karar verme süreçlerine katılmalıdır. Bu değerleri öncelikle dramanın liderlerinin içselleştirmesi gerekir. Bu süreci sürekli olarak kendisi için de aktif tutması, herkesin varoluşuna saygı duyması gerekir. Yönlendirici ve baskıcı olmaması, yaratıcılığı teşvik etmesi gerekir. Bunları yapabilmek ortak değerleri hakkıyla yerine getirmek demektir. Yönlendirici ve baskıcıysanız, cevabı belli sorularla uğraşıyorsanız, etkili bir grup dinamiği oluşturamıyorsanız başarılı bir drama çalışması yapamazsınız.

Yılmaz
ERDAL

Yaratıcı Drama Uzmanı,
Psikolojik Danışman

Ortak Değerleri Yaratıcı Drama Yöntemiyle Aktarmanın Pedagojik Faydaları

Eğitimde kullanılan iki model var. Bunlardan biri didaktik model, diğeri ise dramatik model. Didaktik model eğitimcinin bilgisini aktarmasına dayanıyor, tek taraflı bir süreç işliyor. Dramatik yöntem ise bunun tam tersi.

Didaktik yönetime yakın olursak, dramatik yaklaşımları kullanma şansınız olmuyor. Değerler üzerine çalışıyorsak onları didaktik mi, yoksa dramatik yöntemlerle mi çalıştığımız önem arz ediyor. Örneğin demokrasiyi tartışacaksak "demokrasi çok güzeldir" diye başlamamak gerekir. Çocuğun demokrasinin kusurunu da söyleyebilmesi, denemesi ve test etmesi gerekir. Aksi takdirde o meseleyi içselleştiremez.

Bireyin kendiliğinin gelişimine bakmamız gerekiyor bu noktada. Kendilik nasıl gelişiyor diye baktığımızda en çok kullandığımız yöntem içe almadır (introjection). Bebekler başlangıçta dışarda var olanı, kendine sunulanları, doğruluğunu tartışmadan olduğu gibi içe alır. Çünkü onlara bağımlıdırlar, onların verdiklerini almazsa hayatta kalamazlar. Bunları aldıktan sonra birincisi onları olduğu gibi içinde hapsedebilir. Örneğin "erkekler ağlamaz" bilgisini tartışmadan alırsam bu bilgi beni hayatım boyunca zorlar ve yıpratır. Bilgiyi aldığımızda yaptığımız ilk şey bu bilgiyi bir yere yerleştirmektir. Yerleştireceğimiz noktada ilişkilere bakarız, daha önce aldığımız bilgilerle benzerlik ararız. Bunun için dış dünyadan aldığımız bilgileri düzenleriz. Bir sonraki adım ise tartışma, analiz, sentez, itiraz gibi etkinlikler sonrası kendi doğrumuz haline getirmeye, uyarlamaya çalışmaktır.

Demokrasi iyidir deriz, ama demokratik bir tutum almamız gerektiğinde yapamayabiliriz. Burada önemli olan bilginin davranışa dönüşmesidir.

Bilginin sınıflandırılması şöyledir: Bilginin hatırlanması, anlama, uygulama, analiz, değerlendirme ve oluşturma. Eğitimde daha çok hatırlama ve anlama ile ilgilimiz. İçe almaya benzer biçimde bilginin hatırlanması ve anlanmasıyla meşgulüz. Herhangi bir değeri sadece bu ikisi üzerinden tartışıyorsak bir sorun vardır. Çünkü içime aldığım şey, benimsediğim bir bilgeye dönüşmez. Toplumsal içerme ve demokrasiye de sadece hatırlama ve anlama üzerinden bakarsak hayatın parçası haline getiremeyiz.

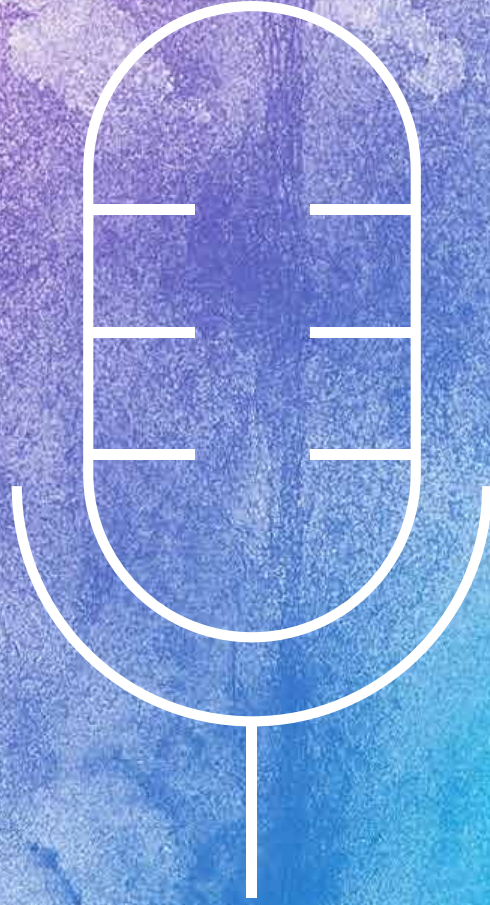
Yaratıcı drama içselleştirmeyi sağlayacak bir yöntem olduğu için çok önemlidir. Yaratıcı drama diğer yöntemler arasında sadece bir tanesi. Asıl önemli olan yöntemlerle nasıl ilişkilendiğimizdir.

Yaratıcı dramanın en temel özellikleri şöyledir:

1. Yaratıcı dramanın en temel özelliği grup etkinliği olmasıdır. İlişki içerisinde öğrenilen bilgi ancak ilişki içerisinde yeniden yapılandırılabilir.

- 2.** Yaratıcı drama doğaçlama odaklıdır. Canlandırılan konu kurgu bile olsa deneyim geçerlidir. Sigaranın sağlığa zararlı olduğunu biliyoruz ama içmeye devam ediyoruz. Bilmeyele hayata geçirme aynı şey değil. Canlandırdığım şey kurgu olabilir ama o role girdiğimde ve o evreni gerçekten yaşadığımda o deneyim gerçek bir deneyimdir. Bu deneyim de çok sarsıcı olabilir.
- 3.** Katılımcılar role girerler. Farklı roller, farklı bakış açıları, bilginin işlenmesi anlamına gelir. Rolün içine girmek katarsis de sağlayabilir. Rolün içinde normalde yapmayacağını düşündüğün şeyleri yapıyor olmak vb. o değer yapılandırılması için çok işlevseldir. Çocuğun o role girip bunu ifade etmesi çok önemlidir. O söz o çocuğun içinde var zaten ama konuşturmazsam üzerini örtmüş oluyorum, ama rolden çıkıp bir de karşı tarafın rolüne girdiğinde daha farklı bir şekilde düşünebiliyor.
- 4.** Süreç en az sonuç kadar bazen sonuçtan bile daha önemlidir. Bir tiyatro oyunu çıkarma odaklı olmamak gerekir, bununla birlikte sonuç da süreç de çok önemlidir. Asıl önemli olan o rolün içinde deneyimlediklerimiz, öteki role girdiğimizde deneyimlediklerimiz ve iki deneyim arasındaki farktır.
- 5.** Oyun, yaratıcı dramanın en önemli öğelerinden biridir. Herhangi bir oyunu oynarken çocuklar gerçekten o oyunun içine girerler. Bir arkadaşınızla oyun oynarken, gerçekten onunla eğlenirken toplumsal, kalıplaşmış roller kaybolur.
- 6.** Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanların aynı anda aktif olduğu bir öğrenme süreci gerçekleşir. Drama da aynı anda bütün alanlarda bir hareketin sağlanması değer özümsemesi için çok önemlidir.

Özet olarak drama bir yöntemdir. Sihirli bir değnek değildir. Bir grup içinde oyun teknikleriyle bir meselelerin derinlemesine analiz edilmesine, duygu hissedilmesine olanak veren bir yaklaşımdır. Değerlerin içselleştirilmesi için çok önemlidir. Ama öncelikle didaktik bir yerden dramatik bir yere, farklılıklara saygı duyan bir yere gelebilmeliyiz.

**SORU-CEVAP
BÖLÜMÜ**

Erdem Denk

Bu yöntemde didaktik değil dramatik olmaktan söz ediyorsunuz ama burada hepimiz öğretmeniz ve aktardığınız şeyin doğruluğuna bağlı olarak, doğru olanı öğretme kaygısı içindeyiz. Bu yöntemle sonuçta her ne çıkarsa doğrudur diyecekmışiz gibi bir sonuca varıyoruz sanki, ama biz belli sonuçlar çıkmasını istiyoruz aslında. Bu ikilemi nasıl çözeriz? Bir de katarsisten bahsettiniz. Katılımcılar rollere mi giriyor, rol modellere mi giriyor? Rollerin kendisini serbest bırakamıyoruz ki, toplumsal yönlendirmeler var. Bir katarsis söz konusu olduğunda içselleştirme değil dışına atmak gibi bir sonuca da varılabilir. Bu ortak değerleri yabancılaşmadan, kendisini de bu sorunun dışına atmadan aktarabilelim istiyoruz. Yabancılaşma etkisi lazım değil mi? Ama yabancılaşma etkisi, örneğin telefonun çalması bile dramatik kurguyu bozuyor.

Tülin Sağlam

Tekniği eğitimin amaçları doğrultusunda araçsallaştırıyorsak muhakkak ki bir hedefe doğru yönlenebiliriz. Neyle ilgileniyoruz? İnsan haklarıyla ilgileniyoruz örneğin. Matematikte değil, burada kullandığımızda $2 + 2 = 4$. Ama değerler eğitiminde lider farklı seslerin çıkabileceğini aklında tutmalı ve bu farklı seslerin topluluğun sesine bir zenginlik olarak nasıl katabileceğini düşünmelidir. Herkesin meseleyi düşünmesini, ifade etmesini sağlamak önemli. Drama liderinin görevi, doğaçlamayı bir sonuca doğru yönlendirmek ama diğer sesleri de duyarak yönlendirmek.

Şu da önemli, her konuda da drama yapılmaz. Eğitimin amacı önyargıların kırılmasıdır. Drama seansında önyargıyı değiştirebilirseniz, ortak değerler konusunda da değiştirebilirsiniz.

Yılmaz Erdal

Drama lideri çocuğu bir değer yargısıyla yargılamak yerine bir eylem yaratmalı. Çocuğu kafamızdaki değere, evrensel değere yaklaştıramıyorsa eğer, kendimize de bakmak lazım, kendimizi ne kadar ikna ediyoruz diye düşünebiliriz.

Oğuzhan Taş

Lider dramanın içinde mi yer alıyor, yoksa öğretmen pozisyonunda mı?

Tülin Sağlam

Bununla ilgili farklı yaklaşımlar var. Liderin içinde olduğu, lider (koç) yani aktör olduğu ya da dramaya girip çıkmasına dayalı teknikler var.

Yılmaz Erdal

Lider dediğimiz kişi yaratıcı drama eğitimi almış öğretmen. Bunu unutmamalı.

Oğuzhan Taş

Kişi kendi gündelik rolünden ne kadar çıkabilir? Öğretmene kendini beğendirmek isteyen öğrenciden tutun da kendi içlerindeki popülerliğe kadar pek çok farklı durum söz konusu olabilir. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Tülin Sağlam

Dramada, tiyatrodaki aktörün üstlendiği rolü istemiyoruz. Kendi durduğu yerden müdüre nasıl bakıyor? Bunu müdürün ayakkabılarını giyerek göstermesini istiyoruz. Role girme deneyimi hepimizin var. Çocukluğumuzdan beri var, ama rol üstlenme ne demek, dramadaki anlamı ne? Bu drama eğitim içinde ayrıca verilmeli. Gerçekten başkasının gözünden bakmak da bir eğitim meselesidir. Önce bunu öğretip, sonra drama çalışması yapılmalı. Örneğin çok popüler bir çocuğun çok fazla rol almaması, rollerin dağılımındaki denge gibi unsurlar liderin görevidir. Bunları yapabilmek de bir eğitim süreci gerektirir.

Erhan Akdemir

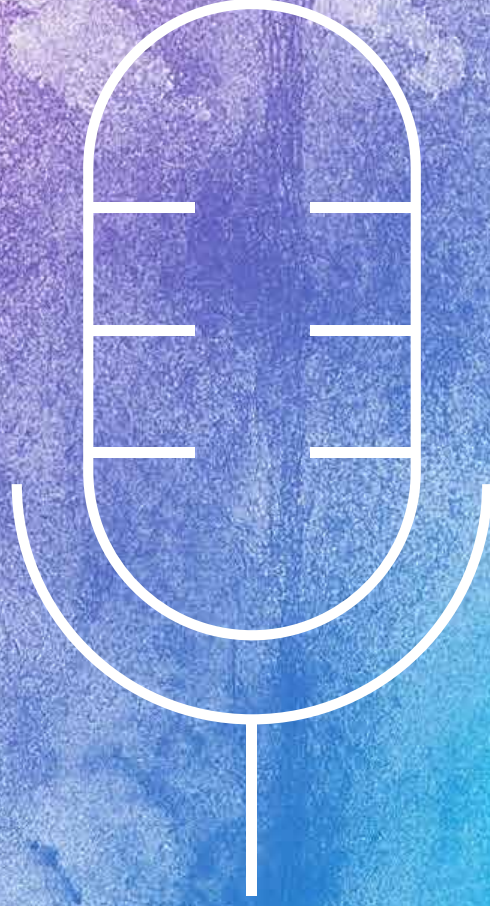
Burada otoriteyi nereye koyacağız. Kimin kürsüde duracağı belli?

Yılmaz Erdal

Benim dramadaki otoriteden anladığım şey grubun üyelerinden zarar görenlerin önünü alacak kişi olabilmektir. Fiziksel/sözel şiddet olmasını engellemektir.

Tülin Sağlam

Dramanın içinde otoritenin tezahürü, oyun içinde alınan rolle de çözülebilir. Mesela apartman yönetimi ile ilgili bir drama çalışmasında apartman yöneticisi olmak yerine yöneticinin karısı olmak. Yine yönetmek, ama son sözü söyleyen olmamak gibi. Apartmanda çok farklı insanlar oturuyor mesela. Ortak oturma kültürünü tartışabiliriz ama komşuların kişisel husumeti, boya badana mevzusu için yapmayız bu drama eğitimini.

17 KASIM 2016
ÇALIŞMA GRUPLARI

Sosyal İçerme Çalışma Grubu

Doç. Dr. Zafer
ÇELİK

KOLAYLAŞTIRICI

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

Bu seminer grubunun birinci oturumunda soru-cevap ve yoruma dayalı katılımcı bir tartışma gerçekleştirildi. Daha çok istihdam alanında kullanıldığı belirtilen sosyal içerme kavramının ne anlama geldiği tartışıldı; sosyal içerme kavramının ayrımcılık ve sosyal dışlanmayla ilişkisine odaklanıldı.

Katılımcılar sosyal içermeden bahsetmek için öncelikle sosyal dışlanma kavramından bahsetmek gerektiğini belirttiler. Toplumda dezavantajlı konumda bulunan göçmenler, yoksullar, kadınlar, işsizler, fakirler, eski hükümlüler, engelliler gibi grupların toplumsal dışlanma yaşamaması, kamu hizmetlerinden yararlanmaları ya da bu tür hizmetlerden mahrum kalmamaları gerektiğinin altı çizildi. Ayrıca sosyal içerme kavramının, sosyal dışlamaya maruz kalanların tekrar o topluluğun içine çekilmesini; sosyal ve ekonomik hayatta var olmalarına engel olan nedenlerin ortadan kaldırılmasını, toplumsal bütünleşmenin sağlanmasını içerdiği söylendi. Bu grupların kendilerini bir kimliğe, bir kültüre ait hissetmeleri ve yaşam kalitelerini artırmak için çalışmalar yapıldığından bahsedildi.

Seminer grubunun kolaylaştırıcısı Doç. Dr. Zafer Çelik, sosyal içerme kavramının daha çok istihdam ve eğitim gibi alanlarda konuşulduğunu belirttikten sonra kavramın tarihçesiyle ilgili kısa bir bilgi verdi. Ardından bu kavramın hangi çerçevede AB'nin gündemine geldiği tartışıldı. Sosyal içerme kavramının ilk kez 1999'da tanımlandığını belirten Çelik, 2001'de ulusal eylem stratejilerinin hazırlanması kararı alındığını ve Türkiye'nin 2004'ten itibaren stratejik eylem planı hazırlamaya başladığını söyledi. Ardından Türkiye'de AB ile ilişkiler bağlamında, eğitim alanında sosyal içerme kavramına ilişkin ne gibi pratikler üretildiği üzerinden tartışma yürütüldü. Katılımcılar içinde yer aldıkları sosyal içerme projelerinden örnekler verdiler. Bunlar arasında Erasmus+ kapsamında yürütülen ve öğrencilerin kendi ilgilerine, bireysel farklılıklarına göre okulda kendilerini ifade edebilecek bir ortam bulup bulmadıklarına odaklanan bir proje, yabancı dil öğrenerek sosyal içerme projesi, Roman vatandaşların ailelerinin eğitimi projesi, mahkum ailelerinin topluma entegrasyonu için gerçekleştirilen bir proje, eğitim öğretim faaliyetlerinin çocukların bireysel öğrenmelerine göre planlanması projesi, köyde ve ilçelerde yaşayan kız çocukların eğitime katılımı projesi, engelsiz oyun parkı projesi, dezavantajlı öğrencilerin spor yoluyla sosyal içerilmesi projesi ve Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonu projesi yer alıyor.

Güncel olarak Türkiye'de Suriyeli çocukların okul sistemine dahil edilmesinin sosyal içermenin en ciddi yaşandığı alan olduğu ortaya koyuldu. Suriyeli öğrencilerin eğitimlerine Türkçe bilen çocukların eğitim gördüğü okullarda mı yoksa sadece Suriyelilerin bulunduğu okullarda mı devam etmesi gerektiği konusu tartışıldı. Diyarbakır ilinde Suriyeli çocukların uyum problemlerinden dolayı sadece Suriyelilerin eğitildiği 2 okul açıldığı belirtildi. Uyum ve içerme açısından Türkiyeli çocuklarla bir arada olmaları gerektiği görüşü bildirildi. Bununla birlikte temel meselenin dil olduğu ve Diyarbakır'da Suriyeli çocukların da dil

sorununu aştıktan sonra diğer okullara gidebilecekleri belirtildi. Bu konuyla ilgili olarak en büyük sorunun Suriyelilerin bize uyum sağlaması değil, bizim onları dışlamamız ve önyargılı davranmamız olduğu görüşü oluştu.

Sosyal içerme çalışma grubunun ikinci oturumunda grupta yer alan katılımcılar kendi içlerinde gruplara ayrılarak yaratıcı drama uygulaması yaptılar. Bu oturumda katılımcılar üç grup halinde çalıştı. Her biri bir drama uygulaması yaptı. Uygulamalardan birincisi evlenmek için okulu bırakan bir kız çocuğunu okula döndürme konusundaydı. İkinci grubun çalışma konusu kız çocuğunu karma bir okula göndermek istemeyen bir aileyle yaşanan çatışma idi. Üçüncü grubun konusu ise okul çağına gelene kadar çalışan annelere tam maaş sıfır mesai uygulaması oldu.

Demokrasi Çalışma Grubu

Yrd. Doç. Dr. Erhan
AKDEMİR

KOLAYLAŞTIRICI
Anadolu Üniversitesi, AB Merkezi Müdür Yardımcısı

Bu seminer grubunun ilk oturumu, kolaylaştırıcının gerçekleştirilecek etkinliğin içeriği ve yöntemiyle ilgili katılımcılara bilgi vermesiyle başladı. Bu bağlamda amacın bir şeyler öğretmekten çok farkındalığı artırmak olduğu, "didaktik" değil "dramatik" bir yöntem kullanılacağı ifade edildi. Tartışmalardan çıkacak sonuçların öğrencilere hangi uygulamalar aracılığıyla aktarılacağı üzerine gruplara ayrılarak çalışma yapılacağı belirtildi. "Çok sık duyduğumuz ama üzerinde fazla düşünmediğimiz bir kavram olan demokrasiye ihtiyacımız var mı, neden?" sorusunun katılımcılara yöneltilmesiyle konu tartışmaya açıldı. Katılımcılar söz alarak demokrasi kavramının herkesin mutabık olduğu bir kavram olmadığını, kişisel algılardan siyasal rejim uygulamalarına değin farklılıkların söz konusu olduğunu örneklerle ifade ettiler. Kavramın neleri içerdiği konusunda bir uzlaşma sağlansa bile uygulamalarda sorunlar yaşanabildiği de vurgulandı.

Demokrasinin ilişkili olduğu diğer kavramlar ve değerler katılımcılar tarafından katılım, eşitlik, uzlaşma, çoğunluk, bireysel karar, özgürlük, saygı, hoşgörü, çoğulculuk, empati, düşünce özgürlüğü, adalet olarak sıralandı. Bu değerlerin öncelik sırasına tabi tutulmasında yine farklılıklar olacağı, bu farklılıkların aynı ülke sınırları içinde bile söz konusu olduğu, katılımcılar tarafından ifade edildi. Yine de anılan kavramların her birinin önemine ilişkin bir uzlaşmaya varıldı.

Kolaylaştırıcı bu noktada bu kavramları içeren bir demokrasinin, bu değerlere göre yaşamının öneminin ne olduğuna ilişkin sorular yöneltti. Katılımcılarla yürütülen tartışmalar sonucunda kaliteli, güzel bir yaşam sürmek, temel hakların ihlal edilmediği, mağduriyetlerin yaşanmadığı, huzurlu bir ortamda yaşayabilmek için bu değerleri taşımanın ve hayata geçirmenin önemli olduğu sonucuna varıldı. Demokrasi iyi olana ulaşabilmek için bir araç olarak tarif edildi. Bu noktada amaç-araç eksenli tartışmalar yürütüldü.

İnsanlık tarihiyle yaşıt bu kavram ve değerlerin hâlâ içselleştirilemediği, demokrasi beşiği olarak tarif edilen bölgelerde bile uygulamada ciddi sorunlar ve çelişkiler görüldüğü söylendi. Bu ekseninde güncel politikadan da örnekler verildi. Örneğin ABD Başkanlık seçimlerinde Trump'ın seçimleri kazanmasından sonra gerçekleştirilen sokak protestolarının demokratik bir tavır mı, demokrasiye, halk iradesine tahammülsüzlük mü olduğu tartışıldı. Bu bağlamda "çoğulculuk" ve "çoğunlukçuluk" kavramları ele alındı. Katılımcılardan bazıları kriz anında çoğulculuğun çoğunlukçuluğa kolayca geçebileceğini ifade ettiler. Parlamentonun önemi, halkın temsil edildiği meclislerde bu temsil hakkının önemi tartışıldı ve AB'nin parlamentonun rolünü gitgide artırması demokrasi açısından iyi örnek olarak değerlendirildi.

Tartışmaların devamında kolaylaştırıcı, insanın toplumsal bir varlık olduğunu, kendisini dünyadan yalıtımadığını hatırlatarak, etkileşimle var olabilen insan canlısının birlikte yaşamak konusunda her görüşe, karşı görüşe tahammül göstermesinin önemine dikkat çekti. Aidiyet hissinin yaygınlaşmasının önemi konuşuldu. Aidiyet hissinin toplumsal sorumluluğu ve duyarlılığı geliştirecek şey olduğu söylendi.

Katılımcılara tahammülsüzlüğün ve yukarıda sıralanan değerlerin yoksunluğunda neler olabileceği soruldu. Katılımcılar kaos olacağı sonucuna vardılar. Kaosun önüne geçmek için ne yapılabileceği sorusuna aranan yanıtlar ile tartışmalar devam etti. Kişisel dünyalarda, aile ilişkilerinde de demokratik değerleri içselleştirmenin, bu konudaki farkındalığı geliştirmenin önemli olduğu sonucuna varıldı. Herkese özgü olan, birbirine benzemeyen, birbiri ile örtüşmeyen yaşam ve ilişki tarzlarına, kültürel-politik değerlere rağmen, tüm bunlardan bağımsız olarak demokratik kavramları kabul etmek ve benimsemek gerektiğine karar verildi.

Bu noktada farklılıklarla birlikte yaşamak konusu derinleştirildi. "Öteki" ve "Farklı" kavramları arasındaki ayrım tartışıldı. Öteki kavramının daha düşmanca bir tarif olduğu, karşıdakinin varlığına saygı duymaktan uzak, onu yok etmek isteyen bir yaklaşıma işaret ettiği, demokrasiye yakışanın tek tipleşmeyi değil farklılığı ve çeşitliliğe saygı göstermeyi gerektirdiği soru-cevap ve tartışmalarla varılan bir sonuç oldu. Katılımcılar adaleti başkası için de istemenin medeniyeti getireceğini, "öteki" tarifinin kendisinin de Batı ürünü olduğunu söylediler. Bu noktada mülteci sorununa da değindiler ve Batı kampı içindeki ülkelerin mültecilere tavrının demokrasiyle örtüşmediğini saptadılar. Batının demokrasi tarihindeki gelişiminin önemi kabul edilirken, son 20-30 yılda derin bir meşruiyet krizi yaşandığını da ifade edenler oldu. Katılımcılar makro düzeyde "farklılık" olarak tarif edilenlerin mikro düzeyde, yüz yüze ilişkiler söz konusu olduğunda "ötekileştirmeye" dönüştüğünü saptadılar. Kolaylaştırıcı öğretmen-öğrenci ilişkilerinden örnek olaylar aktararak tartışmayı sürdürdü. Örneklerden birinde sınıftaki öğrencilerden birine sınavlarda kişisel nedenlerle hak ettiği notu vermemiş bir öğretmeni canlandırdı. Öğrenci hangi mecraya başvursa da haksızlığını gideremeyince öğretmenin sokakta yolunu kesti. Kolaylaştırıcı bu noktada hak arama-adalet sisteminin işlerliğini yitirmesi durumunda herkesin kendi adaletini sağlamak için eyleme geçeceğini bunun da şiddeti doğuracağını ve demokrasiye zarar vereceğini ifade etti. Demokrasi yönünde değişimlerin bir anda olamayacağı, yasaların tek başına yeterli olmayacağı, halk katılımının, bireysel katılımın önemi tespit edildi.

Katılımcılarda konuyu genellikle uluslararası politika- uluslararası ilişkiler bağlamında tartışma eğilimi görüldü. Amerika, Avrupa, Hırvatistan, Tunus örnekleri konuşuldu. Kolaylaştırıcı uluslararası düzlemde yerele geçmekte zorlanıldığını ifade edince, katılımcılardan biri bunun nedeninin konu yerelleştikçe, kişisel alanlara dokundukça çatışmaların yaşanmasından duyulan kaygı olduğunu saptadı. "Kendinden olmayandan nefret etmeyen", "sevmediğinin katılım ve haklarını engellemeye çalışmayan" "sıfatlara, hiyerarşik sıralamalara bakmadan da değerlendirme yapabilen" insanların konuşabilmesinin önemi üzerinde duruldu, "önyargı"ların rolü tartışıldı.

Çalışmanın ikinci oturumunda Prof. Dr. Tülin Sağlam, gerçekleştirilecek drama çalışmalarıyla ilgili görüşlerini paylaştı. Her grubun demokrasi oturumunda tartışılan kavramlardan birini içeren bir mesele belirleyerek bunu örnek olaya dönüştürmesini istedi. Dramatik koşullar, nitelikler, aktörler, dramatik unsurların rol alınabilecek unsurlar olmasının önemi, "odak" kavramı, seçilen konunun daraltılması konularında bilgiler, püf noktalar aktarıldı.

Katılımcılar üç gruba ayrıldılar. Uzlaşma, empati ve eşitlik konularında otel, öğretmenler odası ve çingene öğrencilerin dışlanması konulu drama oyunları yapmayı seçtiler. Gruplardan ikisi drama yaparken biri zaman yetersizliği nedeniyle oyunlaştırmayı başaramadığını ifade ederek drama tasarısını paylaştı. Tülin Sağlam her üç grubun çalışmasına da sorular ve önerilerle katkıda bulundu. Dramaların çok sıcak gündemleri içerdiği zaman rol alan kişilerin hakiki davranışlara bürünmesi gibi bir riskin oluşabileceğini söyledi. Bu kavramların da elbette dramalarda yer alabileceği ancak metaforik anlatımlara başvurarak ele alınmanın daha yararlı olacağını vurguladı.

Eşitlik Çalışma Grubu

Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan
TAŞ

KOLAYLAŞTIRICI
Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Bu seminer grubunun birinci oturumunda seminerin kolaylaştırıcısı Oğuzhan Taş, siyaset felsefecisi John Rawls'un adalet kuramını yaratıcı drama ile ilişkilendirdiği bir sunum gerçekleştirdi. Ardından soru-cevap ve yoruma dayalı katılımcı bir tartışma yapıldı.

Rawls'un 1971 tarihli Bir Adalet Kuramı (A Theory of Justice) eserinin II. Dünya Savaşı'ndan bugüne siyaset ve ahlâk felsefesi alanında yazılmış önemli eserlerin başında geldiğini belirten Taş, bu eserin günümüz toplumlarının eşitlikçi bir şekilde örgütlenmesinde adaletin neden ana eksen olması gerektiğini ikna edici bir şekilde gösterebilmesi bakımından çok önemli olduğunu vurguladı. Taş, sözlerine şöyle devam etti:

Rawls Bir Adalet Kuramında toplumu oluşturan tüm bireylerin üzerinde hemfikir olabileceği bir toplum sözleşmesinin hangi ilkelere dayanması gerektiğine yanıt arıyor. Ve bunun için de bizim yaratıcı drama yöntemini anımsatan bir düşünce deneyi uyguluyor. Rawls "başlangıç durumu" adını verdiği bu deneyde, toplumdaki tüm bireylerin "bir toplum sözleşmesi yazmak, toplumsal yaşamımızı yönetecek ilkeleri seçmek için" bir araya toplandıklarını tahayyül ediyor. Tanımı gereği, toplantıda karara bağlanan ilkeler, herkesin yaşamı açısından belirleyici olacak, herkes toplantıdan sonra bu ilkeler doğrultusunda bir hayat sürecektir.

Toplantının bir başka özelliği daha vardır. Katılımcılar toplantıdan çıkana dek, onları kendi kimliklerine tamamen yabancı kılan birer "cehalet örtüsü"ne (veil of ignorance) bürünmüş durumdadır. Hiç kimse toplumdaki yeri, sınıfsal konumu ya da sosyal statüsü hakkında bilgi sahibi değildir. Zeka ya da kol gücü

gibi doğal yeteneklerin dağıtımında payına düşenden habersiz. Dahası, hiç kimse içinde yaşadığı toplumun nasıl özellikler taşıdığını, ekonomik ya da politik durumunun ne olduğunu, nasıl bir uygarlık ya da kültür düzeyinde bulunduğunu bilmiyor. Hangi jenerasyonda oldukları, cinsiyetleri, kökensele özellikleri, kutsal inançları bütünüyle katılımcıların zihninden silinmiş durumda. Deyim yerindeyse, Rawls, bireyi kimliklendiren her tür özelliği, bireylerin bundan sonraki yaşamlarını etkileyebilecek risklere dönüştürüyor.

Şöyle ki, toplumdaki gelir eşitsizliklerini olağan gören ve toplumsal sözleşmeye bu eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya dönük bir biçim vermeyi gerekli bulmayan birisi, dışarı çıktığında kendini gelir uçurumunun en dibinde bulabilir. Bedensel engel ve zaafı kişinin kendi kaderi olarak kabullenmesi gerektiğini savunan, toplumsal düzenin "sağlıklı" kişileri esas alacak şekilde düzenlemesinden yana olan bir diğeri, toplantıdan sonra aşırı bir bedensel engelle sosyal yaşamını sürdüren birisi olduğunu görebilir. Dolayısıyla katılımcılar, adil bir toplumun nasıl olduğuna karar verirken dışarıda başlarına gelebilecek her şeyi hesaba katmak zorunda olduklarını bilirler. Bu nedenle sürecin sonucunda ulaşılabilecek karar "kişilerin çıkarlarının hakiki bir biçimde uzlaştırılmasını" sağlayacaktır.

Rawls böylece tarafların, kendi özel amaçları ve bağlılıklarından bağımsız bir şekilde akıl yürütebilmelerini sağlar. Herkes için ortak bir doğru arayışına girdiğimizde bunu dünyada içinde bulunduğumuz rolleri ve kişisel özelliklerimizi hesaba katmadan yapmamız gerekir. Bu bakımdan cehalet örtüsünün, herkesi ya da toplumun önemli bir kesimini etkileyebilecek meselelerle ilgili karara varmaya çalışırken rasyonel bir akıl yürütme yolu olarak kullanılabileceğini görüyoruz.

Başlangıç durumu toplantısı, Rawls'un "hakkaniyet olarak adalet" olarak tanımladığı bir toplumsal sözleşme çerçevesi üzerinde uzlaşılmasıyla sonuçlanır. Hakkaniyet olarak adalet, hakların ve özgürlüklerin yarışan iyi tasarımlarını öncellediği iki temel ilkenin gözetilmesiyle varlık kazanabilecek bir sosyal adalet anlayışıdır. Buna göre, (1) toplumdaki her birey temel özgürlüklere en kapsayıcı şekilde sahip olmak konusunda eşit olmalı, (2) sosyal ve ekonomik eşitsizlikler (a) herkesin yararına işleyecek (b) toplumsal mevki ve makamları herkese açık tutacak şekilde düzenlenmelidir.

Toplumda varlık sürdüren bazı sosyal ve ekonomik farklılaşmalar toplumun en dezavantajlı kesimlerinin aleyhine bir durum yaratmadığı sürece ve yaratılan eşit fırsatların sonucunda oluşmuşsa meşru kabul edilebilir, burada adalete aykırı bir durum yoktur. Tersine, eşitlik olarak kabul gören ya da özgürlükle bağdaşır gözükken bir uygulama, dezavantajlı konumda olanların aleyhine işlemeye başlamışsa artık hakkaniyetten söz edilemez.

John Rawls'un yaklaşımı, makro düzeyde adil ve eşitlikçi bir siyasal düzenin çerçevesini çizip toplumsal kurumları adalet fikrine bağlı kılmaya çalışırken, mikro düzeyde, karar ve eylemlerimizi salt kendi bireyselliğimize gömülmeden olayın tüm taraflarının gözünden, onların hak ve taleplerini de gözeterek değerlendirebilmemiz için yol gösterir.

Yaratıcı dramın yapmaya çalıştığı da bir yanılla bu değil mi?

Rawls'un öne çıkardığı fikir: Birey olarak, toplumdaki eşitsizliklere kendi özel konumumuzdan bakamayız, her zaman kendimizi başkasının yerine koyarak ve eşitsizlikleri dikkate alarak topluma bakmalıyız. Sunum sonrası drama ekiplerinin çalışmalarına katkı sağlamak için eşitlik ve sosyal kimliği belirleyen ana unsurlar (muhtemel sosyal eşitsizlik kaynakları) tartışıldı.

Tartışmada temel olarak cinsiyet ve cinsel yönelim; dil (örneğin aksan) dilsel çeşitlilik, inanç ve vicdan özgürlüğü; etnik kimlik; dış görünüş (boy-kilo, dış görünüş ile ilgili her tür özellik); fiziksel ya da zihinsel engeller; gelir eşitsizlikleri (örneğin kadın ve erkeklerin eşit ücret almaması) başlıkları öne çıktı. Çeşitlilik; özgürlük; ayrımcılığın önlenmesi ve hoşgörü kavramları eşitlikle ilgili çerçeve kavramlar olarak ele alındı. Belirlenen tüm başlıklar çerçevesinde kolaylaştırıcı katılımcılara “öğrencilerle olan iletişiminizde, öğrencilerin ne tür sorunlarla karşılaştığını görüyorsunuz? Bunları ortadan kaldırmak için ne yapıyorsunuz?” sorularına odaklanmalarını ve yaratıcı drama gruplarında bu sorular çerçevesinde tartışmaların yürütülmesini istedi. Katılımcılardan özellikle öğrencileri katarak bu soruya yanıt verilmesi talep edildi. Katılımcıların tartışmalarında, sınıfların fiziksel koşullarının eğitim hakkını etkilemesi; tek tip müfredat; tek tip sınav; eğitimcilerin eğitimindeki eksiklikler; ailelerin gelir düzeyindeki değişiklik, bir kesim öğrencinin avantajlı, diğerlerinin dezavantajlı olması; öğrencilerin yeteneklerine göre ayrılmaması; dış görünüme dayalı ayrımcılık ve kültürel farklılık konularının öne çıktığı görüldü.

Eşitlik çalışma grubunun ikinci oturumunda “yaratıcı dramayı eşitlik ekseninde nasıl kullanabiliriz?” sorusuna yanıt arandı. Grup çalışmaları yaratıcı drama örneği geliştirmek – drama örneği için taslak çıkarmak amaçları etrafında planlandı. Katılımcı gruplarının bir önceki oturumda tartışılan temalar çerçevesinde dramatik oyun taslağı yazması ve bununla ilgili küçük bir sunum yapması istendi. Katılımcıların kendi öğrencilerine eşitlik eğitimi verirken bu drama taslağından yararlanmaları için bir çerçeve oluşturuldu.

Bu oturumda katılımcılar 3 grup halinde yaratıcı drama çalışması yaptı. Birinci grup toplumsal cinsiyet eşitliği konusunu ele aldı. İkinci grup göçmen çocukların karşılaştığı sorunlar üzerine bir drama çalışması geliştirdi. Üçüncü grup ise gelir eşitsizliği konusunda çalıştı.

İnsan Hakları Çalışma Grubu

Doç. Dr. Burcu
SÜMER

KOLAYLAŞTIRICI
Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Kolaylaştırıcının önce kendisini tanıttığı sonra katılımcıların birbiriyle tanıştığı bu çalışma programının yoğun ilgi gören çalışmalarındandı. Kolaylaştırıcı insan hakları konusuna duyulan ilginin nedenini sorarak etkinliği açtı. Katılımcılar yöneticilerin haksız uygulamaları, temel haklar konusunda bilgi alma istekleri, insan hakkı kavramının nerede başlayıp nerede bittiğine dair aydınlanma arayışları, hakları olmayan insanların olup olmadığının merak edilmesi, dünya genelindeki eksiklik ve ihlallerin durumu gibi nedenler üzerinde düşünerek çalışmaya katıldıklarını ifade ettiler.

Kolaylaştırıcı insan hakları çalışma grubunun diğer gruplardan farkını sorduğunda, katılımcılar bu kavramın diğerlerini de kapsadığını, insan hakları olmadan diğer kavramlardan da söz edilemeyeceğini ifade ettiler. Kolaylaştırıcı kavramın 3 düzeye ayrılarak ele alındığını söyledi ve bu üç düzeyle ilgili katılımcıların görüşlerini aldı. Tartışmalar sonucunda can ve mal güvenliği, ifade özgürlüğü, oy hakkı, din ve vicdan özgürlüğü kolaylaştırıcı tarafından birincil düzey olarak saptandı. Vazgeçilmez haklardan yavaş yavaş daha kaliteli bir yaşam standardı oluşturacak haklara yönelen bir açılım olduğu da kolaylaştırıcı

tarafından ifade edildi. Çalışma hakkı, sağlık, adil ve eşit ücret, eğitim hakkı, temiz bir çevrede yaşama hakkı ikincil düzey haklar olarak belirtildi. Seyahat hakkı, sanat ve bilim özgürlüğü, özel hayatın korunmasını isteme ise üçüncü düzey haklar olarak belirlendi.

Katılımcılardan bu üç düzeyde belirlenen haklardan herhangi birinin zaman zaman daha öncelikli olup olamayacağına ilişkin sorular geldi. Bu geçişliliğin örneğin yaşadığımız bölgeye göre ilk sırayı alabileceği örneklerle değerlendirildi.

Kolaylaştırıcı katılımcılardan bu üç düzeyden birini seçerek gruplara ayrılmalarını istedi. Oluşturulan üç gruptan hak koşullarıyla ilgili saptamalar yapmaları istendi. Uzlaşılabilir, ayrışılabilir durumlarla ilgili saptamaların sonraki oturumda gerçekleştirilecek drama çalışmalarında dikkate alınacağını vurgulandı. Gerçekleştirilecek çalışmanın verimliliği açısından konunun nasıl ele alınacağı ayrıntılandırıldı. Her masanın temel haklar konusundaki tarifler, bu tariflerde uzlaşma yaşanıp yaşanmadığı, kavramların meslekte kullanımında bir uzlaşma olup olmadığı üzerine düşünmesi istendi.

Birinci kategorideki hakları ele alan masanın sunuşunda can ve mal güvenliğinin adalet anlayışını etkilemesi varsayımından yola çıkıldı. İnsanın ancak var olması durumunda diğer haklar için de talepte bulunabileceğinden hareket edildi. Konu bu haklar evrensel midir yerel midir sorusu ekseninde de ele alındı. İşlenen suçların farklı şekillerde cezalandırılması örnek verildi ve en temel öğenin toplumun normları olduğu sonucuna varıldı. Haklar ve neyin hak ihlali olduğuna ilişkin bilincin edinilmesinde eğitimin rolü vurgulandı. Neyin suç olduğunun ve ilgili yaptırımların bilinmemesinin sakıncaları ifade edildi. "Cezai ehliyet" kavramı hatırlatılarak "idrak" kavramının önemi vurgulandı. Türkiye'de de eksik uygulamalar olmakla birlikte kan davalarının azalması, kız çocukların okula gönderilmesi gibi iyi örneklerin de olduğu ve bu örneklerin hem eğitimin hem de süreç içinde değişimin önemine işaret ettiği söylendi.

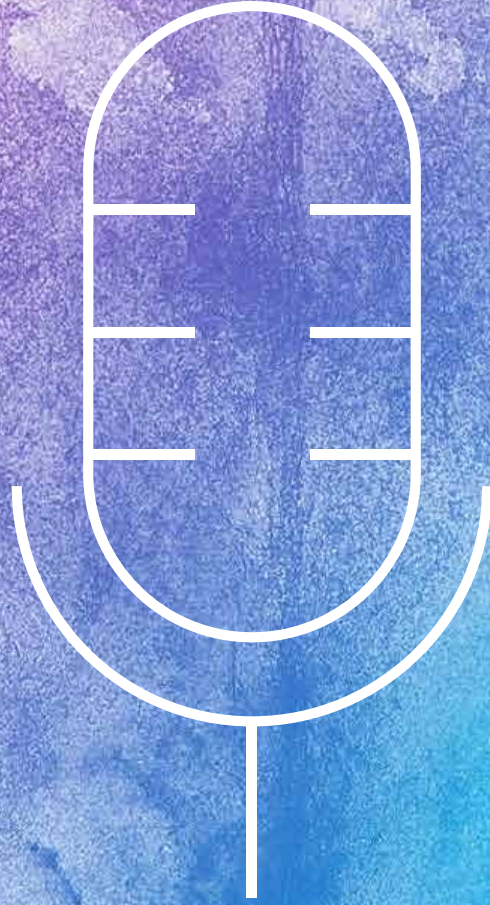
İkinci kategorideki hakları ele alan masanın sunuşunda eğitim, sağlık ve çalışma konusundaki haklar ele alındı. Eğitimde fırsat eşitliği, dil ve din gözetmeden eğitime ulaşılabilirlik, bunun hayat boyu süren bir hak olması konularının yanı sıra eğitim almama hakkı gibi tartışmalı konulara da değinildi. Devlet ideolojisine karşı olan birinin eğitim almak istememesi konusundaki haklar nasıl tartışılmalı, ana dilde eğitim hakkı nasıl ele alınmalı başlıklarına değinildi. Sağlık konusunda isteyen herkesin sağlık hizmeti almak ve istemiyorsa almamak hakkı tartışıldı. "Aşı yaptırmak istemeyen birinin hakkı, hastalık bulaştırma riski ile düşünüldüğünde nasıl ele alınacak?" örneği verildi. Çalışma hakkı konusunda fırsat eşitliği, kabiliyet ve yetenek konusundaki imkânlar ve "iş dayatma" kavramları üzerinde duruldu. "Adil ve eşit ücret konusu eşitlik üzerinden mi adalet üzerinden mi tartışılmalı?" sorusu soruldu. Eğitim kurumları açısından yetenek, birikim, deneyim gibi etkenlerin ücret politikalarında nasıl değerlendirilmesi gerektiği sorusunun önemli olduğu dile getirildi.

Üçüncü kategorideki hakları ele alan masanın sunuşunda eğitimci grup üyeleri ile RTÜK'ten gelen grup üyeleri arasında felsefi bir tartışma yaşandığı ifade edildi. Buradaki iki maddenin önceki gruplar tarafından ele alınması gerektiğini savunanlar olduğu, "çevre" ve "özel hayat" maddelerinin üst kategorilere taşınması gerektiği söylendi. Üç madde üzerinde uzlaşma sağlayan üçüncü masa yerleşme ve seyahat özgürlüğü, bilim sanat özgürlüğü ve toplantı-gösteri özgürlüğü konularında görüşlerini sundu. Yerleşme ve seyahat hakkının kullanılmasında zorunluluk olmadığı, olsa buna "iltica" deneceği saptandı. Keyif, merak söz konusu denirken bu hakların eğitim alanına aktarılmasında sosyal etkinlikler yönetmeliğinin işlevselliği tartışıldı. Bilim-sanat özgürlüğü konusu kalite, estetik, gelecek odaklı, ilerlemeci, bakış açısını geliştiren bir hak olarak bu kavramlarla ele alındı. Öğrencilerin yeteneklerini somutlaştıran bir alan olduğu, disiplinler arası niteliği olduğu ve bilgi yayma hakkının olduğu söylendi. Eğlenerek öğrenme, motivasyon ve sıkıcılık kavramları ile bu hak ele alındı. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı konusunda

ifade özgürlüğü ile ilişkili bir stres olduğu ifade edildi. Özgürlük arayışı, sosyalleşme, birlikte hareket edebilme, deşarj olabilmek anahtar kelimeler olarak saptandı bu konuda kurumlar arası görüş ayrılıklarına değinildi. Sonuç olarak bu üç hakkın yaşam kalitesini artırıcı hak ve özgürlükler olduğuna kanaat getirildiği söylendi.

Kolaylaştırıcı, çalışma gruplarının birbirlerine yönelmek istedikleri sorular olup olmadığını sordu. Bir katılımcı zorunlu eğitim almama, sağlık hizmeti görmeme gibi yaklaşımların "hak" kapsamına girip girmediğini sordu. Başka bir katılımcı eğitim almama hakkının eğitimsizlikten ortaya çıkan olumsuz sonuçları doğurabileceğini, temel bir düzeyde de olsa eğitimin gerekli olduğunu ifade etti ve eğitim almayan birinin trafiğe çıkmasındaki sakıncaları örnek gösterdi. Dindar ailelerin çocuklarının başı kapalı olarak okula gönderilmesini istemeleri, eğitimin zorunlu oluşu, okula gitmek istemeyen, çalışmak isteyen, çalışmak zorunda olan çocukların zaten devamsızlık yaptığı, zorunlu tutmanın sorunu çözmeye yetmediği de ifade edildi. Başka bir katılımcı hak ve özgürlüklerin dinamik bir süreç olduğunu, taraflar arasında hep bir mücadele olduğunu ve herkesin ihtiyaçlarına göre mücadelenin süreceğini belirtti.

Katılımcı görüşlerinin ardından kolaylaştırıcı grupların sunumlarına ilişkin kendi saptamalarını dile getirdi. İlk sunuştan haklarla ilgili bir bağlamsallık/bağlamsallaştırma durumunun öne çıktığını vurguladı. Bunun yanı sıra hakları daha çok sorumluluklarla birlikte tanımlama eğilimini dile getirdi ve çocuklar için yaş gruplarını gözeterek hak ve sorumluluk tariflerini ayırmalarının sağlanmasına dikkat çekti. Bu ayırımın çocuklar tarafından kavranması için ne tür roller, nasıl çatışmalar seçilebileceği üzerinde yoğunlaşılacak bir drama çalışması önerdi. İkinci grubun sunuşuna ilişkin temel vurgunun fırsat eşitliği ve feragatler hakkı konusunda olduğunu belirtti. Feragatlerin tartışılması için zaman yeterli olamayacağından fırsat eşitliği ve çocuk işçiliği ile ilgili bir durum saptamalarını önerdi. Üçüncü grup içinse öne çıkan yaşam kalitesi kavramını dramalaştırmayı önerdi. Odakları kendisinin belirlediğini durumları katılımcıların saptamasını beklediğini söyledi. Gruplardan biri ilkokulda iki zihinsel engelli öğrencinin "kaynaştırma öğrencisi" olarak bulunduğu, çocuklarının velileri ile çocukları istemeyen veliler, çocukları kazanmak isteyen öğretmen ve arada kalan okul yönetimi arasında bir çatışma tasarladıklarını, böyle bir sınıfta yaşam kalitesini nasıl yükseltecekleri üzerinde duracaklarını ifade etti. Kolaylaştırıcı velilerin de drama rol almaları önerisine karşı çıkarak velileri de çocukların canlandırmasını istedi. Diğer grup sosyo-ekonomik durumu iyi çocuklarla yazın işçilik yapan çocukların bir arada olduğu bir kamp kurguladı. Diğer grup ise öğretmenin çok konuşarak başkalarının ders dinleme hakkına engel olan çocukların yerine geçmesi, sınıfta çok konuşan öğrencilerin ders anlatan olması ve öğrenci rolündeki öğretmen tarafından sürekli sözünün kesilmesi temalı bir dramaydı. Kolaylaştırıcı katılımcılara önerilerde bulundu. Drama'nın nitelikleri konusunda netleşmek gerektiği, duygusal değerlendirmelerden kaçınmanın önemi, duygu durumu ve sıfatlar kullanmamak gerekliliği hatırlatıldı ve dramanın sonunda bütün grup beraberken ne hissedildiğinin sorulması bu önerilerin başlıcalarındandı.

KAPANIŞ OTURUMU PANEL

Doç. Dr. Erdem
DENK

KOLAYLAŞTIRICI

Ankara Üniversitesi, Avrupa Topluluğu
Araştırma Uygulama Merkezi (ATAUM) Müdür Yardımcısı

Yrd. Doç. Dr. Erhan Akdemir - Anadolu Üniversitesi AB Merkezi Müdür Yardımcısı

Demokrasi başlıklı çalışma grubunda, demokrasi kavramı ve bu kavramı oluşturan unsurlar üzerine tartışma yürüttük. Bu kavramı nasıl düşünebileceğimiz, bu kavrama ihtiyaç olup olmadığı konularının yanı sıra farkındalık yaratmak, eşitlik, çoğulculuk, çoğunluk, empati gibi kavramlar üzerinde durduk. Farklı ve öteki kavramları arasındaki ilişkiyi tartıştık. Varlığımızı devam ettirirken yalıtılmış değiliz, etkileşim ve iletişimle yaşıyoruz. Dolayısıyla birlikte yaşamak konusunda farkındalığı artırmanın önemi üzerinde durduk. Eşitlik, empati ve uzlaşma konularını, bir çatışma ekseninde drama yoluyla ele aldık. Diğerini kabul etme konusunu uzlaşma, eşitlik ve empati aracılığıyla düşündük. Bu değerlerin içselleştirilmesi, sahip çıkılması ile ilgili çalışmalar yapıldı.

Katkı sunan herkese teşekkür ediyorum.

Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan Taş - Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi

Sabah gerçekleştirdiğimiz iki oturumun ilkinde John Rawls'un adalet kuramı üzerine sunuş yaptıktan sonra adil bir toplumda yaşamak için, adalet fikri üzerine ne söylenebileceğini tartıştık. Eşitlik soyut bir kavram ama aslında tam olarak hayatın içinde, bizi doğrudan etkileyen bir kavram. Bu çerçevede birinci oturumun ikinci aşamasında eşitlik konusunu hayatımızdaki eşitsizliklerden yola çıkarak tartıştık. Toplumsal eşitsizliğin toplumsal cinsiyet, dil, inanç ve vicdan özgürlüğü, dış görünüş, engeller, gelir eşitsizliği konularında belirgin olduğunu konuştuk. İkinci oturumda ise bu başlıklar üzerinden öğrencilere nasıl bir yaratıcı drama çalışması yaptırılabilir üzerine düşündük ve katılımcıların ürettikleri taslak drama çalışmaları üzerinden tartışmamızı yürüttük. Birinci grup cinsiyet eşitsizliği meselesine odaklandı. Okulların bahçelerin tasarımında doğrudan bir eşitsizlikle başladığına; futbol ve basketbol sahalarının genel olarak erkek öğrenciler tarafından kullanıldığına dikkat çekildi. Okulun kadın öğrencilerden oluşan bir basketbol takımı ile erkek basketbol takımının aynı sahada çalışmaları gerekirse nasıl bir çatışma çıkarılabileceği tartışıldı. İkinci grubun odaklandığı konu gelir eşitsizliği oldu. Sınıfsal olarak farklı kesimlerden olan öğrencilerin kantinde oturulan masalarla ilgili tartışmasının müdürün odasına taşınmasını konu alan kurgusal bir çatışma ortamı yaratıldı. Üçüncü grup etnisiteden kaynaklanan eşitsizlik konusuna odaklandı. Velilerin Suriyeli öğrencilere yönelik bakışını ele almak için kurgusal bir ortam yaratıldı ve öğrenciler velilerin rolüne girdiği bir veli toplantısı tasarlandı.

Daha önce söylediğim gibi eşitlik soyut bir kavram olmakla birlikte hayatımızın her alanında karşımıza çıkıyor. Yaratıcı dramın da bu kavrama ilişkin farkındalık yaratmak için ne kadar faydalı bir eğitim yöntemi olduğunu birlikte deneyimlemiş olduk.

Doç. Dr. Zafer Çelik - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

Sosyal içerme kavramının ele alındığı çalışma grubunun ilk oturumu üç temel soru etrafında gelişti. İlk olarak sosyal içermenin ne olduğuna dair soruyu yanıtladık. Sosyal dışlanma sorunlarının ortaya çıktığı durumlarda, dışlanmanın ortadan kaldırılması, toplumla bütünleşmesi, toplumsal refaha erişilmesi konusunu gündeme aldık. Sosyal içerme kavramının yaşlılar ve engellilerden eski mahkûmlara kadar pek çok alanı kapsadığını konuştuk. Asıl çabanın ana topluma içermek olduğu üzerinde durduk. İkinci olarak Türkiye’de neler yapıldığına baktık. Birçok arkadaşımızın kendi illerinde farklı boyutlarda sosyal içermeyi gerçekleştirmek üzere çalıştıklarını gördük. Üçüncü olarak somut bir durumdan yola çıktık. Suriyelilerin eğitime dahil olma meselesini ele aldık. Sonuç olarak, Türkiye’nin AB’nin fonlarıyla sosyal içerme kapsamında birçok proje uyguladığını görmüş olduk.

İkinci oturumda 3 farklı grup birer drama tasarladı. İlk grupta lise çağındaki bir kız çocuğunun hem yoksulluktan dolayı yaşadığı dışlanmalar hem de evlenme isteği yüzünden okula gidemeyişi ele alındı. İkinci grubun çalışması, çocuğunu karma okula göndermek istemeyen bir aile ile yaşanan çatışmaya dayanıyordu. Üçüncü grup ise, Meclis Bütçe Komisyonunda çalışan kadınların ücretli izin sürelerinin uzatılması konusuna dayalı bir drama yarattı ve iki farklı grubun çatışmalı görüşleri tartışıldı.

Doç. Dr. Burcu Sümer - Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi

Bizim kategorimiz oldukça büyüktü. Hakkın kendisi bir kavram ama insan hakları dediğimiz zaman kocaman bir kategoriden bahsediyoruz. O yüzden birinci oturumda bu büyük kategoriyi nasıl alt kategorilere bölebileceğimiz üzerine konuştuk. Bunlar dil, din, ırk, cinsiyet fark etmeksizin sahip olduğumuz haklar. Bunları şöyle ele alabiliriz: Öncelikle can ve mal özgürlüğü, ifade özgürlüğü, oy hakkı, din ve vicdan özgürlüğü. Bunlardan sonra daha adil bir toplumsal düzen içerisinde yaşamakla ilgili haklar var. Örneğin çalışma hakkı, adil ve eşit ücret, sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı gibi. Son olarak modern hayatın bir parçası olmakla ilgili bir kategori var. Bu daha dışarıdaymış gibi kalıyor ama diğerlerine bağlanan bir kategori; örneğin temiz bir çevrede yaşama hakkı. Dolayısıyla baştaki insan hakları denen bu kocaman kategoriyi nasıl çalışabileceğimiz alanlara bölebileceğimizi konuştuk.

Katılımcılar üç gruba ayrılarak serbest çalışmalar gerçekleştirdiler. Bu çalışmada her kategori için ortaklaştığımız ve farklılaştığımız yerleri ortaya çıkarttık. Kabaca baktığımız zaman birinci grupta, evrensellik meselesinin kendisinin tanımlanmasının zor olduğu konuşuldu. Ve hak ve sorumluluğun birbiriyle ilişkili olduğu noktasına geldik. İkinci grupta daha çok haklar ve bu haklardan feragat etmeyle ilgili durumlar konuşuldu. Eğitim almama hakkı, sağlık hizmetlerinden faydalanmama, reddetme hakkı gibi. Bunları nasıl konuşabiliriz? Ama en son eğitimde fırsat eşitliği gibi bir noktada karar kıldık. Üçüncü grubumuzda ise yaşam kalitesi hakkı gibi bir kavrama eriştik. Bana da çok güzel bir kavram vermiş oldular açıkçası.

İkinci oturumda yaratıcı drama nasıl kullanılabileceği üzerine konuştuk. Yine gruplara ayrıldık. Birinci grup hak ve sorumluluk ilişkisini; ikinci grup çalışmak zorunda kalan çocuklarla çalışmayan çocukların aynı ortamda olmasıyla ilgili bir çelişkiyi; üçüncü grup ise yaşam kalitesi hakkı kavramını drama aracılığıyla nasıl aktarılabiliriz üzerine çalıştı. Sonra sunuşlarımız oldu.

Benim burada özellikle dikkat çekmeye çalıştığım nokta “biz eğitimciler olarak bu tekniği nasıl kullanabiliriz” sorusuydu. Tekniğin avantaj ve dezavantajları neler? Çocuklar ve ebeveynler aynı dramanın içerisinde olabilirler mi? Hocalarımızla da paylaştığım şey şu oldu: Hocalarımız oyunu çok iyi biliyorlar. Oyun dramanın içinde sadece bir parça. En zor kısım sahneleme ve doğaçlama. Onu gruplara yaptırmak

daha zor. Acaba oyun daha mı etkili? En çok tartıştığımız şeylerden bir tanesi de öğretmenin konumunun ne olacağıydı. Yaratıcı dramının içinde öğretmen ne kadar yer almalı, müdahale etmeli mi, oyuncu olarak yer alabilir mi? Bunun avantaj ve dezavantajları neler olabilir? Son olarak bu tekniğin iyi bir teknik olduğu ama eğitimciler için bir takım avantaj ve dezavantajları getirdiği sonucuna vardık.

Yılmaz Erdal - Yaratıcı Drama Uzmanı, Psikolojik Danışman

Yaratıcı drama yönteminin burada derin bir şekilde tartışılıyor olması benim için büyük bir keyif. Demokrasi, sosyal içerme, eşitlik, insan hakları temalarının nasıl tartışılacağına bakmak çok ufuk açıcı. Bunları daha ayrıntılı çalışabilmek için daha uzun soluklu bir program gerçekleştirmeye ihtiyaç var. Ama bu olmasa bile sizlerin deneyimleri çok önemli ve değerli.

Bazen çok takılmadan sınıfın içinde sadece o çocukların oraya girmesini sağlamak kendi başına büyük öneme sahip. Oyun, harekete geçmek, eyleme geçmek çocukken yaptığımız ve çok da iyi bildiğimiz şeyler. Bunları çocuklarla birlikte yapmak pek çok sorunun çözümünü sağlayabilir.

Bunlar kimin değeri dediğimizde şu cevabı verebiliriz: İki kişi yan yana geldiğinde bu ilişkiyi devam ettirmek için bu değerlere ihtiyaç var. Dolayısıyla iki kişinin olduğu her yerde bu değerler gerekli. Drama kullanın ya da kullanmayın bu değerlere ihtiyaç var.

Çocuğun kendi sözünün dinlendiğini bilmesi, dışlanmaması bilgiyi alması ve aktarması için çok önemli. Birinin kayırıldığını düşündüğü bir ortamda çocuğun bir şey öğrenmesi mümkün değil. Sınıfın içinde bunlara ihtiyaç var. Dramanın da temelinde bu değerler var. Bu değerleri oyunla, rolle birlikte hissetmesini sağlamaya uğraşyoruz. Çocukların kendi sözlerini söylemeleri için uğraşıyoruz.

Sizinde bunları tartışmak çok keyifli. Teşekkürler.

Prof. Dr. Tülin Sağlam - Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Tiyatro Bölümü

Öncelikle şunu belirtmek istiyorum. Sabah gruplarının hepsini ikişer kere ziyaret ettim ve hem katılımcılar hem de kolaylaştırıcıların seçiminde müthiş bir isabet olduğunu gördüm. Tartışmalar çok anlamlı, ama bir şey kafama takıldı; bu kadar yetkin tartışmaların eğitime yansımaları nasıl olacak? Eğitimde bunun faydasını nasıl göreceğiz? Kendi illerine döndüklerinde bu bilgiyle ne yapacaklar? Bunu birazdan konuşuruz. Katılımcıları ve kolaylaştırıcıları bu kadar isabetli seçenlere tekrar çok teşekkür ederim.

Drama yönteminin tanıtımı için çok az bir zamanımız olsa da fikir edinmek için iyi bir çalışma süreci oldu. Bundan sonrası önemli. İlgilendiysek, bu konuda eğitim almak istiyor muyuz? Bunu konuşmamız lazım. Tüm grupların temel bir drama fikri edindiğini düşünüyorum.

Role girme meselesinde en çok kaçınmamız gereken şey, rol üzerinde bizim liderler olarak yönlendirici olmamız. Rol seçiminin katılımcılar tarafından yapılması önemli. Elbette bir çerçeve sunuyoruz, ama rol seçiminin kararını katılımcıya bırakmak gerek. Rol üstlenirken en çok dikkat edeceğimiz şey klişelerden kaçınmak.

Dramatik durum dediğimiz şeyin gerçekten bir durum olduğunu, bir görüş bildirme olmadığını bilmemiz gerekir. Lider sadece durumu vermek zorundadır, görüşleri değil.

Aslında bir drama çalışmasını iyi yaparsanız zaten ortak değerler oradadır. Yaklaşık 30 yıl önce birlikte drama yaptığımız bir öğrencimle karşılaştık burada. Ve şöyle dedi: "O bizim için terapi gibi bir şeydi, gözümüzü açan bir şeydi." Oysa amacı bu değildi. Ama bu gösteriyor ki hakkıyla yapılan bir çalışma bütün bu değerlerin içselleştirildiği bir süreç oluyor.

Doç. Dr. Erdem Denk - Ankara Üniversitesi / Avrupa Topluluğu Araştırma Uygulama Merkezi (ATAUM) Müdür Yardımcısı

Hepimiz eşitsizliklerin olduğu bir dünyada yaşadığımızı biliyoruz. Ama ortak bir dünya hedefliyoruz, ulaşmak istediğimiz bir dünya var. Bu travmatik sonuçlara neden olabiliyor, sürekli şunu soruyoruz kendimize: "Acaba bir hayal mi satıyorum?" Aslında hepimiz rol yapıyoruz.

Değer dediğimiz şey aslında mevcut olan ve tehlike halinde sahip çıkılan bir şeydir. Hoşunuza gitmeyen bir noktada sahip çıkmıyorsanız değer değildir bu. Değerden ziyade ortak hedeflerden bahsediyoruz. Zira en başta "değer" mevcut olan bir şey demek ve aslında bu anlamda her coğrafyada ciddi sorunlar var. Ayrıca "değer" farklı kültürel ve toplumsal arka planlar için uzlaşılması daha sıkıntılı sembolik göndermeler içeriyor. Ortak hedefse geçmiş ve mevcuttan ziyade bir gelecek düşüncesi. Ayrıca ortak gayrete daha açık.

Nedir bunlar, daha yaşanabilir bir dünya. Herkesin en temel insani ihtiyaçlarını güvenli bir şekilde karşılayabileceği bir toplum tasavvuru. Mevcut durum nedir diye fotoğrafını çekmek ve gideceğimiz yolu seçmek önemli olan. Bunları mümkün olduğunca kitleye yayan bir yaşam formunu kurma hedefi...

Bu hedefleri ararken 4 yöntem öneriyorum:

- Hedefte isabet
- Kaynakta nefaset
- Dilde hitabet
- Yöntemde dirayet

Hedefte isabet: Neyi hedefliyoruz, bunu gerçekten doğru işaret etmemiz lazım. Bunları hedeflerken sorunlara da parmak basmış oluyoruz. Aksan sorunu, kılık kıyafet sorunu var, kapıcı çocuğu olamayız mesela. Dolayısıyla hedefte isabet derken kendi yaşadığımız sorunları öne çıkaran dramalar geliştirmek lazım.

Kaynakta nefaset: Ne sadece hayran olup Batı örneklerine, ne de sadece hayran olup Doğu kültürüne bakmak lazım. Her yerden bir şeyler devşirebiliriz gocunmadan. Batı merkeziliğin karşısına doğu merkezilikle karşı çıkmak yanlış olur. Çünkü her iki tarafın da yanlışları var.

Dilde hitabet: İnsan haklarını anlatırken ayrımcı bir dil olmaması lazım. Hiç fark etmeden dilimize sinmiş ayrımcı sözcükler var. Bir romanda tarihçi Faruk karakteri der ki "bilincim kalecinin arkasındaki fotoğrafçı gibi olmalı." Yani hata yaptığımız anda deklanşöre basmalıyız. Yani sürekli kendi hatasını arayan bir dil olması gerekir.

Yöntemde dirayet: Didaktik, adam etmeci olmayan, tartışarak beraber doğrusunu bilmeye giden bir yöntem olması gerekir.

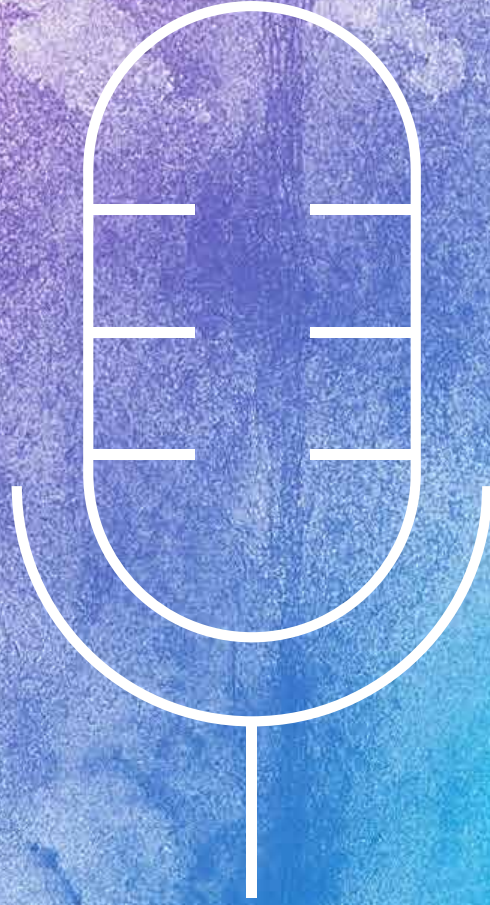
**SORU-CEVAP
BÖLÜMÜ**

Soru 1: Ben içimdeki büyük bir acıyı sizinle paylaşmak istiyorum. Üniversitede yaklaşık 4 yıl tiyatroyla uğraşım. Daha sonra öğretmenlik hayatına başladım. Bu süreçte dramanın eğitime uyarlanmasıyla ilgili yurt dışı ve içinde çalışmalara katıldım. Daha sonra öğrencilerle çalışmaya çalıştım. Tiyatroyla ilgili bu kadar çalıştıktan bu kadar deneyimledikten sonra okula gidiyorsunuz. Okulda tahtalar sıralar var. Altı yıllık öğretmenim bu zaman kadar ilk defa dramayla ilgili böyle bir eğitimle, etkinlikle karşılaştım. Keşke çok az bir bütçeyle yerler parke olabilse mesela ve dramayla ilgili öğretmenler çocuklara bir şeyler öğretebilseler diye niyetimi paylaşmak istedim. Sınıfta çok denedim ama olmuyor. Sınıflardaki tahta sıralar izin vermiyor. Sadece acımı paylaşmak istedim.

Prof. Dr. Tülin Sağlam: Hakikaten burada konuşmak güzel de nasıl uygulayacaksınız? Tecrübeye rağmen alt yapı yoksa ne olacak? Hadi alt yapı oldu, yeterli eleman var mı? Ben 20 yıldır MEB'le bu konuda çalışıyorum. Bizdeki en büyük sorun hep kesintiye uğraması. Şimdiye kadar en azından dramacı öğretmenler kuşağının yetişmesi lazımdı ama olmuyor. Bu arada dramanın günümüz sorunlarına odaklanması çok önemlidir. Ama drama hocalarını uyarırız. Güncel sorunları olabildiğinde sıcak bir şekilde dramaya katmayın deriz. Çünkü dramada rol yapmak gerekir. Çok sıcak bir ortam olunca role girilemiyor, çok çekişmeli ve çatışmalı bir ortam oluşabiliyor. Bunu hatırlatmamız gerekir birbirimize.

Soru 2: Dramaya bu kadar önem veren kişileri seçemiyor muyuz acaba? Dramaya çok ilgili ve istekliyim küçüklüğümde beri ama kaç defa müracaat etmeme rağmen hizmet içi eğitimlere bir türlü kabul edilmedim. İlgili olan kişileri doğru seçemiyoruz. Sürdürülebilirliği yapamıyoruz. Doğru kişileri seçemiyoruz. Bu süreç eğitmen eğitimleriyle yapılmalı, bu taşıyıcıları iyi seçmemiz lazım, daha önce hayal kırıklığına uğradım. Bu eğitim beni gerçekten etkiledi. Teşekkürler.

Doç. Dr. Erdem Denk: Biz de teşekkür ederiz. Başka soru var mı? Herkese teşekkür ederim.

KAPANIŞ KONUŞMASI

Ercan
DEMİRCİ

Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı

Uzun bir maratondan sonra elde edilen sonuçları beraberce müzakere edeceğimiz bir ortam oluştu. Nitelikli paylaşımlarla süreç nihayete erdirildi. İnşallah gerek projeler gerek aktiviteler kabilinden bu çıktılar devam ettirilir ve hayata geçirilir.

Özellikle Türkiye Cumhuriyeti, öncesinde Osmanlı ufuk olarak Batıyı kendine seçti. Batı medeniyet iddiasında bulunmuştur. Bütün dünya bundan istifade etmiştir. Bütün dünyanın da kendisinden istifade ettiği gibi.

Umudumuz çocuklarımıza dair bir süreç işlettik burada. AB değerleri dediğimiz değerler insanlığın ortak değerleridir. Bugünkü yazılı metinler üzerinden görebildiğimiz kadarıyla bu değerler konusunda en nitelikli kıpırdamanın eski Yunan'da, Eski Mısır'da olduğunu; söz konusu değerlerin Hindistan, Avrupa, Ortadoğu, Amerika gibi bir seyahati olduğunu görüyoruz. İnsanlığın ortak hafızası, tecrübesi ve kazanımlarıdır bunlar. Bu kazanımlar maddi alandaki güçten de istifade ederek -çoğu zaman siyasal ve yer yer ekonomik organizasyonlar bunlar- temsiliyet bulmuştur. Ama biliyoruz ki, bu temsiliyet aslında bir emanettir. Tarihteki örnekleri gibi. Bu temsiliyet temsil ettiğiyle ilgili hakkı barındırmakla ilgilidir. Temsil edilen kavramlarla ilgili kalite hususunda kalite açısından tatmin olunuyor mu? Sorunlar var. Dünya bir köye döndü. Çocuklarımızın kendilerine akran çocuklarla aynı nitelikte, aynı yöntemle iletişime geçmesini önemsiyoruz. Bu projenin çıktıları bizim için önemli.

MEB en büyük organizasyon, bütün bir Türkiye'yi teşkil ve temsil eden bir yapılanma. Geçmişten bugüne tarihin, temsil ettiğimiz ve ait olduğumuz medeniyeti ayakta tutmak, yenilemek ve güncellemek gibi bir misyonu var. Devletimizin 50 senelik yönelimi doğrultusunda AB yönelimini de önemsiyor ve yaşatmaya çalışıyoruz. Bu çalışma bir cümlelerin noktası; bu cümlelerin bizi sonucu, paragrafı, sayfayı, kitabı yazmaya götürmesini temenni ediyoruz. Daha sonraki projelerde birlikte olmak ümidiyle hoşça kalın.

Millî Eğitim Bakanlığı

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

AB ve Projeler Koordinasyon Daire Başkanlığı

MEB Beşevler Kampüsü C/Blok 3. Kat, Beşevler Ankara

t. +90 (312) 413 18 16

[f /AByiOgren/](#) [t /abyiogren](#) [i /abyiogren/](#) [y /AB'yi Öğren](#)